

Retriever

Tone og hatefulle ytringer i norske kommentarfelt

En analyse av fem norske mediers
kommentarfelt på Facebook, før og
under koronapandemien

Februar, 2021

Sammendrag

Denne studien undersøker hvordan koronakrisen påvirker debattkulturen i kommentarfeltene knyttet til redaksjonelle mediers Facebook-sider. Dette utforskes ved å se på tonen, på hatefulle ytringer og på konspirasjonsteorier i kommentarene, i kombinasjon med både kjønnsfordeling blant debattantene og endringer i journalistikken før og etter at koronapandemien inntok Norge.

Funnene viser at det *er* forskjeller mellom kommentarfeltene før koronapandemien slo inn over Norge, og i den første perioden etter at krisen var et faktum. Det *er* forskjell mellom kommentarfeltene knyttet til koronastoffet, og kommentarfeltene knyttet til andre tema i forkant av pandemien. De mest markante forskjellene finner vi når vi studerer tonen og kjønnsfordelingen i kommentarfeltene. For det første finner vi en langt høyere andel kvinner i kommentarfeltene i koronaperioden. Samtidig finner vi en markant endring i kommentarfeltene tone: kommentarer med negativ og nøytral tone øker på bekostning av positive, humoristiske og sarkastiske ytringer. Økningen er spesielt stor for nøytrale kommentarer, og den er betydelig blant de kvinnelige debattantene.

Undersøkelsen viser også interessante tendenser hva gjelder ytringer som faller inn under definisjonen av hatefulle ytringer. Overordnet ser vi at om lag to prosent av kommentarene på de ulike medienes Facebook-sider inneholder hatefulle ytringer.

Funnene indikerer også at omfanget av konspirasjonsteorier i åpne kommentarfelt på medienes Facebook-sider er lite. Under én prosent av kommentarene fremsetter konspirasjonsteorier. Majoriteten av konspirasjonsteoriene knyttet seg til nasjonalt og internasjonale styresmakter, samt norske medier.

Hva forteller så funnene om hvordan samtiden manifesterer seg i kommentarfeltene? Selv om omfanget av hatefulle ytringer på de utvalgte redaksjonelle medienes Facebook-sider er for lite til å trekke noen slutninger, indikerer funnene at koronapandemien *ikke* har ført til flere hatefulle ytringer på disse arenaene. Funnene forteller oss derimot at en nasjonal krise som koronapandemien ikke utelukkende fører til økt temperatur og negativitet. Noe økt frustrasjon og negativ tone er det, men først av alt forteller funnene oss at den alvorlige situasjonen har gitt et større tilfang av mer balanserte, nøytrale og saklige ytringer.

Abstract

In this study we investigate how the corona crisis has affected the debate culture on the Facebook pages of the editorial media in Norway. The research focuses on the tone of voice, the hate speech and conspiracy theories, in combination with the debater's gender and changes in the editorial framing before and after the pandemic hit Norway.

The findings prove there *is* a change in the comments before and after the corona crisis was a fact. There *is* a difference between comments on corona articles, and comments on other topics before the pandemic. The most prominent difference is related to tone of voice and the balance between female and male debaters. First, we find that female debaters are more active publishing comments during corona. At the same time, we find a marked change in the tone of voice: comments with a negative and neutral tone increases, while comments with a positive, humoristic and sarcastic tone decreases. The increase is greatest looking at neutral comments, and especially among the female debaters.

The study also shows interesting trends looking at comments displaying what we define as hate speech. Overall, we see that approximately two percent of the comments posted on the editorial media's Facebook pages display hate speech, even after moderating.

Findings also indicate that the volume of conspiracy theories in the comments on the editorial media's Facebook pages are marginal. Below one percent of the comments display conspiracy theories after moderating. The majority of the conspiracy theories relate to national and international governments, as well as Norwegian media.

What does the findings then tell us of how our contemporary society is manifested in the comments? Even though the volume of hate speech posted on the Facebook pages of these five editorial media is too small to draw conclusions, the findings indicate that the pandemic has not increased the hate speech in these channels.

The findings *do* tell us that a national crisis like the corona pandemic does not exclusively cause higher temperature and negativity in the debate. Some increased frustration and use of negative tone has been found, but what is more prominent is how the seriousness of the situation has given us more balanced, nuanced and factual comments.

Innhold

Sammendrag.....	2
Abstract	3
1. Problemstilling	5
2. Hvordan vi har definert hatefulle ytringer.....	6
3. Metode	8
3.1 Manuell kvantitativ innholdsanalyse.....	8
3.2 Kildene	8
3.3 Tidsperiodene	9
3.4 Hvordan er kommentarene vurdert?	10
3.5 Maskinell kvantitativ innholdsanalyse	12
4. Om oppslag, kommentarer og engasjement på Facebook	14
4.1 Tematikk og engasjement på Facebook.....	14
4.2 Hvilke oppslag skaper mest engasjement i kommentarfeltet.....	17
4.3 Om relasjonen mellom tema i oppslaget og kommentarene	21
4.4 Om kommentarer og svar på kommentarer	21
4.4 Om kjønnsfordelingen i kommentarfeltet	22
5. Analyse: Tonen i kommentarfeltene.....	24
5.1 Tonen i normalperioden	25
5.2 Tonen i koronaperioden.....	29
5.3 Tone i kommentar fordelt på kjønn	32
5.4 Tone i kommentar fordelt på tema	34
5.5 Tone i kommentar fordelt på medie	40
5.6 Avsluttende refleksjoner om tone	42
6 Analyse: Hatefulle ytringer i kommentarfeltene	43
6.1 Hatefulle ytringer fordelt etter medium og tema	44
6.2 Type hatefulle ytringer	49
6.3 Grovhet i hatefulle ytringer.....	56
6.4 Objektet for hatet	58
6.5 Kjønn og hatefulle ytringer	62
6.6 Refleksjoner om omfanget av hatefulle ytringer	63
7. Analyse: Konspirasjonsteorier i kommentarfeltene	64
8. Avslutning	68

1. Problemstilling

Retriever har på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) undersøkt hvordan koronakrisen påvirker debattkulturen i kommentarfeltene på Facebook. Analysen tar for seg tonen i debatten, omfanget av diskriminerende og hatefulle ytringer, samt omfanget av konspirasjonsteorier. Ved å gjennomføre datainnsamling både før og underveis i koronakrisen, undersøker vi hvorvidt krisen har ført til endringer i hvem som ytrer seg og hvilken form ytringene tar. Gjennom en innholdsanalyse av kommentarfeltene besvarer vi følgende problemstillinger:

- Hvilket innhold har kommentarfeltene i perioden?
- Er det noen forskjell på tonen i kommentarfeltet før og under pandemien?
- Peker det seg ut forsterkede eller nye fiendebilder/syndebukker?
- Hvilke konspirasjonsteorier har oppstått eller styrket seg i løpet av perioden?
- Har pandemien endret eller forsterket motsetningsforhold og oppfatninger mellom personer bosatt i sentrum/periferi?

Spørsmålene besvares løpende gjennom rapportens tre analysekapitler.

I tillegg ser vi nærmere på forholdet mellom vinklingen av det redaksjonelle oppslaget, tonen i kommentarene og andelen hatefulle kommentarer. Vi undersøker også sammenhengen mellom de redaksjonelle artiklenes tema og tonen i kommentarfeltet, og om antall interaksjoner knyttet til et oppslag generelt fører til en mer negativ tone i ytringene, konflikt og eventuelle hatefulle ytringer.

Vår innholdsanalyse belyser tonen og omfanget av hatefulle ytringer på Facebook-sidene til NRK Nyheter, TV 2 Nyheter, VG, Dagbladet og Nordlys, i tre avgrensede perioder. Høsten/vinteren 2019, deretter under den første perioden med koronautbrudd i Norge og til slutt høsten 2020. I de to førstnevnte periodene har vi sett på en allerede moderert og redigert debatt, mens i den siste perioden ble kommentarene registrert etter hvert som de ble publisert.

2. Hvordan vi har definert hatefulle ytringer

Det finnes ingen felles definisjon av hatefulle ytringer, verken i Norge eller internasjonalt. Mange forstår hatefulle ytringer som ytringer som er av hateful eller diskriminerende art, og som retter seg mot en gruppe eller mot et individs reelle eller antatte gruppetilhørighet. Hatprat eller hatytringer er også begreper som brukes i denne sammenhengen.

Hatefulle ytringer kan ha alvorlige konsekvenser for enkeltpersoner, grupper eller på samfunnsnivå. Noen av disse ytringene er lovlige og andre kan være ulovlige. Hva som anses som ulovlig varierer fra land til land. I Norge har vi en rekke relevante bestemmelser både i straffeloven og i likestillings- og diskrimineringsloven. Disse forbyr hatefulle ytringer, diskriminering, trakassering, hensynsløs adferd og krenkelse av privatlivets fred.

Hatefulle ytringer, mobbing, hets og annen negativ adferd grenser mot og overlapper hverandre til dels. Hatefulle ytringer skiller seg fra andre negative ytringer ved at de direkte eller indirekte formidler et budskap overfor en større gruppe. På den måten kan de ramme verdigheten, anseelsen og statusen til både enkeltpersoner og hele grupper i samfunnet¹.

Rasismeparagrafen § 185 i Straffeloven av 2005, beskriver de diskriminerende og hatefulle ytringene som er ulovlige og kan medføre straff. Her inngår hatefulle ytringer rettet mot hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse, religion, livssyn, seksuelle legning eller funksjonshemming². Samfunnsvitenskapelig forskning viser imidlertid at det er langt flere ytringer som har alvorlige skadevirkninger enn de aller groveste ytringene omfattet av Straffeloven. Ytringer rettet mot andre grunnlag eller karakteristika ved mennesker enn de fire som er oppramset i straffebestemmelsen, kan være like alvorlige og vel så skadelige for individer, grupper og samfunnet som helhet³.

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) publiserte i 2018 rapporten *Hatefulle ytringer i offentlig debatt på nett*. Rapporten utforsker hatefulle ytringer på Facebook i to perioder i 2017. Ombudet legger her til grunn en bred samfunnsvitenskapelig definisjon av hatefulle ytringer. Denne tar utgangspunkt i definisjoner fra Europarådets komite mot Rasisme og Intoleranse (ECRI) og Dansk institutt for menneskerettigheter (IMR), hvor de åtte grunnlagene som har diskrimineringsvern i sentrale

¹ Bufdir (2019) https://bufdir.no/vold/hatytringer/Hva_er_hatytringer/ (Hentet: 5.1.2021)

² Lovdata.no (2020) https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-5#%C2%A7185 (Hentet: 5.1.2021)

³ Likestillings- og diskrimineringsombudet (2018). Hatefulle ytringer i offentlig debatt på nett

menneskerettslige instrumenter er inkludert⁴. Definisjonen er bred og tar inn i seg også hatefulle ytringer rettet mot for eksempel utenlandsadopterte, samer og nasjonale minoriteter. Definisjonen har vist seg velegnet for analyse av kommentarfelt, og vi ser det derfor som fruktbart å ta utgangspunkt i den samme definisjonen i vårt arbeid. Dette gir også muligheter til å trekke paralleller og eventuelle sammenligninger mellom studiene.

Etter denne definisjonen forstås hatefulle ytringer som:

«Stigmatiserende, nedsettende, krenkende, sjikanerende eller truende ytringer som rammer individets eller en gruppes verdighet, anseelse og status i samfunnet ved hjelp av språklige og visuelle virkemidler som fremmer negative følelser, holdninger og oppfatninger basert på kjennetegn – som for eksempel etnisitet, religion, kjønn, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, alder, politisk syn og sosial status.» (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2018, s. 11).

For å også favne om hatefulle ytringer rettet mot geografisk tilhørighet og tilhørighet til nasjonal minoritetsgruppe, har vi utvidet definisjonen ytterligere. Med dette ønsker vi å også undersøke hvorvidt koronakrisen har ført til endrede eller forsterkede motsetningsforhold og oppfatninger mellom personer bosatt i sentrum og periferi, og ytringer rettet mot samer. Definisjonen som er lagt til grunn i denne analysen kan med dette leses slik:

«Hatefulle ytringer forstås som stigmatiserende, nedsettende, krenkende, sjikanerende eller truende ytringer som rammer individets eller en gruppes verdighet, anseelse og status i samfunnet ved hjelp av språklige og visuelle virkemidler som fremmer negative følelser, holdninger og oppfatninger basert på kjennetegn - som for eksempel etnisitet, religion, kjønn, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, alder, politisk syn, sosial status, geografisk tilhørighet eller tilhørighet til nasjonal minoritetsgruppe».

⁴ FNs Verdenserklæring for menneskerettigheter, artikkel 2

3. Metode

Analysen er basert på to metodiske tilnærminger. Majoriteten av analysen bygger på en kvantitativ innholdsanalyse av kommentarfeltene på Facebook-sidene til utvalgte medier. I tillegg har vi supplert med en AI-basert innholdsanalyse av både nettartikler og kommentarer. Med førstnevnte har vi fått et detaljert innblikk i et utvalg kommentarer, mens sistnevnte gir oss det større, overordnede bildet. Den AI-baserte innholdsanalysen bidrar også med nye perspektiver som ikke tidligere er undersøkt. Videre vil vi beskrive de to delene.

3.1 Manuell kvantitativ innholdsanalyse

Datagrunnlaget for den kvantitative innholdsanalysen er en randomisert stikkprøve fra Facebook-sidene til de fire største mediene på Facebook, målt i antall følgere. I tillegg har vi inkludert tilsvarende randomisert stikkprøve fra én regionavis' Facebook-side.

3.2 Kildene

De største mediene favner bredt i stofftilfang og henvender seg nasjonalt, og på den måten unngår vi geografiske eller tematiske slagsider. Vi har valgt å inkludere fire ulike medier for å være sikret et resultat som gjenspeiler debatt på nett på tvers av lesere og målgrupper. Det er en viss forskjell i lesergruppen blant de ulike riksmidene, og ved å inkludere de fire største, unngår vi en slik skjevhet. De fire riksmidene inkludert i undersøkelsen er: VG, Dagbladet, NRK Nyheter og TV 2 Nyheter.

Fordi vi med denne analysen også ønsker å få innsikt i potensielle hatefulle ytringer rettet mot geografisk tilhørighet eller tilhørighet til nasjonale minoritetsgrupper, er det viktig å også inkludere et medium med en mer regional profil enn de fire største riksmidene. En del av debatten og noen av tiltakene som ble iverksatt under koronaperioden skapte et skille mellom nord og sør, blant annet i forbindelse med innføringen av såkalt «søringkarantene»⁵. Vi har derfor inkludert Nordlys som den femte kilden i datagrunnlaget. Nordlys er den største avisa i Nord-Norge, en landsdel hvor det bor mange samer. Landsdelen utgjør en del av Sápmi, som er den tradisjonelle betegnelsen for samenes

⁵ Da koronaviruset kom til Norge og smittepresset var størst i Sør-Norge, og spesielt på Østlandet, innførte 80 kommuner i Nord-Norge såkalt «søringkarantene». Det betydde at alle som reiste fra Sør-Norge til Nord-Norge måtte to ukers karantene.

tradisjonelle bosettingsområde. Flertallet av kommunene i Norge som inngår i virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-områder) befinner seg i Nord-Norge og noen kommuner er en del av det samiske språkforvaltningsområdet.

I lys av dette vil Nordlys være en god kandidat når vi undersøker hvorvidt omfanget og arten av rasistiske, diskriminerende og hatefulle ytringer slår ulikt ut i et spesifikt geografisk område, sammenlignet med de brede riksmediene.

Det er verdt å merke seg at majoriteten av kommentarene i analysegrunnlaget er hentet inn etter at mediene eller Facebook har hatt mulighet til å moderere kommentarfeltene og dermed fjerne innhold som bryter med deres retningslinjer. Funnene sier derfor noe om omfanget og karakteren av hatefulle ytringer som får lov til å stå igjen i Facebook-debattene.

3.3 Tidsperiodene

Fordi denne rapporten har til hensikt å undersøke hvorvidt koronakrisen har endret debatten på Facebook, inkluderer analysen kommentarer publisert både før koronaviruset inntok Norge og kommentarer publisert etter at pandemien var et faktum.

Vi vil omtale disse to periodene som normalperioden (før koronaviruset inntok Norge) og koronaperioden (etter at pandemien var et faktum). Begge datasett er hentet ut tidlig høst 2020.

Normalperioden inkluderer kommentarer postet i desember 2019 og februar 2020. Vi ønsket å unngå å velge to måneder som følger etter hverandre, men samtidig legge perioden så tett opp mot koronaperioden som mulig for å få et bilde av nåtiden. Ved å velge to måneder som ikke følger etter hverandre unngår vi i størst mulig grad at de samme sakskompleksene dominerer begge normalmånedene. Desember 2019 og februar 2020 ble derfor valgt som normalperiode.

Koronaperioden inkluderer to ulike datasett. Det første er hentet fra mars og april 2020. Ved å velge denne perioden fanger vi opp perioden hvor situasjonen tilspisset seg, og dermed også mulige endringer i ordskiftet da situasjonen var på det mest usikre og intense. Det var også i slutten av mars og gjennom hele april at mediene publiserte aller mest omtale relatert til korona.

Vi vet at både mediene og Facebook fjerner ulovlige ytringer gjennom moderering, men vi vet ikke i hvilket omfang og vi vet ikke hvilken karakter disse ytringene har. Det andre datasettet fra koronaperioden er derfor et «sanntids-datasett». Dette inkluderer kommentarer postet 17. og 18. november 2020. Kommentarene ble hentet ut og analysert etter hvert som de ble publisert. Alle de 20 første kommentarene under de fem første postene publisert etter kl 09:00 begge dager, er analysert. Det er de samme fem mediene som inngår i dette datasettet.

Datainnsamlingen i sanntid ble gjennomført for å få et datasett som inkluderer alt innhold *før* Facebook og mediene har moderert innholdet etter egne retningslinjer. Ettersom dette datasettet kun inneholder data fra to dager, og kun på bakgrunn av et begrenset antall poster og kommentarer, vil ikke denne perioden være direkte sammenlignbar med de andre to. Men en slik stikkprøve vil gjøre det mulig å se om en fortløpende registrering viser noen påfallende tendenser, eller på en tydelig måte skiller seg fra datasettene hentet ut *etter* moderering.

Analysen tar for seg et randomisert utvalg poster fra koronaperioden og normalperioden. Utvalget består av 4586 kommentarer fra de to periodene totalt, 2000 fra normalperioden og 2586 fra koronaperioden.

Tabellen under viser utvalgsstørrelsen og tidsperioden for de tre datasettene.

Perioder/datasett	Tidsperiode	Utvalgsstørrelse
Normalperiode	Desember 2019 og februar 2020	2000 kommentarer
Koronaperiode	Mars og april 2020	2586 kommentarer
Koronaperiode «sanntid»	November 2020	723 kommentarer

3.4 Hvordan er kommentarene vurdert?

Alle kommentarer i datasettene er vurdert og kategorisert etter et sett forhåndsdefinerte spørsmål. Noen spørsmål knytter seg til det redaksjonelle oppslaget som kommentaren er postet under, noen knytter seg til avsenderen av kommentaren og noen knytter seg til tonen i kommentaren. Videre er kommentarer som inneholder hatefulle ytringer vurdert etter en rekke spørsmål, og kommentarer som fremsetter konspirasjonsteorier er kategorisert etter tematikk.

Spørsmål knyttet til det redaksjonelle oppslaget, avsenderen og tonen i kommentaren er formulert slik:

- Hva er tema i det redaksjonelle oppslaget som er delt på Facebook?
- Hva er tonen i oppslagets overskrift?
- Er det snakk om en kommentar eller svar på en annen kommentar?
- Er kommentaren knyttet til tema i det delte oppslaget?
- Er personen som publiserer kommentaren mann eller kvinne?
- Hva er tonen i kommentaren?

Formålet med spørsmålene som handler om tema og tone i det redaksjonelle oppslaget kommentaren knytter seg til, er å kunne undersøke hvorvidt dette påvirker tonen i kommentaren. Er det slik at en konfliktfylt overskrift fører til en mer negativ tone og flere hatefulle ytringer i kommentarfeltene? Er det noen tema som fører til flere eller færre hatefulle ytringer, eller en mer eller mindre negativ tone?

Formålet med å undersøke tonen i kommentarene er å få dypere innsikt i hva som kjennetegner de kommentarene som går utenfor definisjonen av hatefulle ytringer.

I de tilfellene hvor innholdet i kommentarene faller innenfor definisjonen av hatefulle ytringer er kommentarene vurdert etter flere spørsmål. Dette er kommentarer der avsenderen fremsetter stigmatiserende, nedsettende, krenkende, sjikanerende eller truende ytringer som rammer andres verdighet, anseelse og status. Enten det er enkeltpersoner eller grupper. Og der disse ytringene kan tenkes å fremme negative følelser, holdninger og oppfatninger basert på kjennetegn som etnisitet, religion, kjønn, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, alder, politisk syn, sosial status, geografisk tilhørighet eller tilhørighet til nasjonal minoritetsgruppe. Disse kommentarene er vurdert etter følgende spørsmål:

- Hva/hvilke kjennetegn retter ytringen seg mot?
- Hvor grov er ytringen?
- Hvem retter ytringen seg mot?

Til sist har vi vurdert hvorvidt kommentaren fremmer en konspirasjonsteori og i så fall hva denne knytter seg til. I vurderingen av hvorvidt en konspirasjonsteori er fremmet har vi basert oss på en bred

forståelse av hva en konspirasjonsteori er, med utgangspunkt i følgende definisjon i Store norske leksikon:

«Konspirasjonsteori er en forklaringsmodell som går ut på at ting som er galt i verden skyldes at mektige grupper i hemmelighet sammensverger seg for å fremme sin egen, skjulte agenda. [...] Spekulasjoner om konspirasjon forekommer både som løselig snakk og som mer utviklede konspirasjonsteorier. De siste er gjerne innviklede og omfattende. Det skyldes at konspirasjonsteorier forutsetter at sammensvergelsen undertrykker sannheten. Direkte bevis er dermed vanskelig å finne, og man leter følgelig etter indirekte sammenhenger og noe som kan være indikasjoner»⁶

Redaksjonen og faktasjekkeren Faktisk.no oppsummerer videre hvilke kjennetegn man kan se etter for å gjenkjenne en konspirasjonsteori:

- Konspiratorisk tankegang viser ofte til en eller få kilder.
- Konspiratorisk tankegang henter gjerne kilder fra ukjente steder.
- Konspiratorisk tankegang bygger ofte på mistillit.
- Konspiratorisk tankegang anser ofte som kritiske spørsmål som angrep.
- Konspiratorisk tankegang legger ofte vekt på at den egentlige sannheten holdes skjult.⁷

Vi har benyttet oss av disse kjennetegnene i kombinasjon med definisjonen gjengitt ovenfor.

3.5 Maskinell kvantitativ innholdsanalyse

Undersøkelsen inneholder også en del der vi har tatt for oss alle redaksjonelle nettoppslag⁸ og kommentarer publisert i de fem valgte mediene. I denne delen har vi benyttet maskinlærte språkmodeller, som uten menneskelig gjennomlesning kan kategorisere store mengder data. Ved hjelp av disse språkmodellene har vi kategorisert alle oppslag etter hva som utgjør hovedtemaet. Vi bruker

⁶ Store norske leksikon (2021) <https://snl.no/konspirasjonsteori> (Hentet: 10.1.2021)

⁷ Faktisk.no / Tenk (2021) <https://tenk.faktisk.no/Temaer/konspirasjonsteorier> (Hentet 10.1.2021)

⁸ Begrepene nettoppslag, nettartikler, artikler og oppslag brukes gjennom rapporten. Alle begrepene er i denne rapporten ensbetydende med oppslag publisert på nett. Oppslag inkluderer alle sjangre: nyhetsstoff, redaksjonelt meningsbærende og innsendt stoff.

den samme temainndelingen i denne kvantitative innholdsanalysen som i den manuelle innholdsanalysen beskrevet over⁹.

Formålet med denne temakategoriseringen er å se på forholdet mellom hovedtema i nettoppslagene og engasjement på Facebook. Engasjementet måles i antall interaksjoner, og interaksjoner inkluderer alle delinger, kommentarer, likes og reaksjoner (som sinnafjes og hjerte) nettartiklene får på Facebook.

Datagrunnlaget inkluderer de samme kommentarene, publisert på de samme fem Facebook-sidene som den manuelle innholdsanalysen beskrevet over.

⁹ Temainndelingen følger de 17 toppkategoriene i kategoriseringssystemet IPTC. Systemet brukes av medier og nyhetsbyråer verden over, og inneholder tema som politikk, økonomi og næringsliv, helse og medisin etc.

4. Om oppslag, kommentarer og engasjement på Facebook

I dette kapittelet vil vi se på ulike beskrivende funn knyttet til oppslag, kommentarer og engasjement på Facebook. Dette er funn både fra den manuelle og den AI-baserte innholdsanalysen. Denne kunnskapen legger grunnlaget for den videre analysen, og vil diskuteres i nærmere detalj gjennom kapittel 5, 6 og 7.

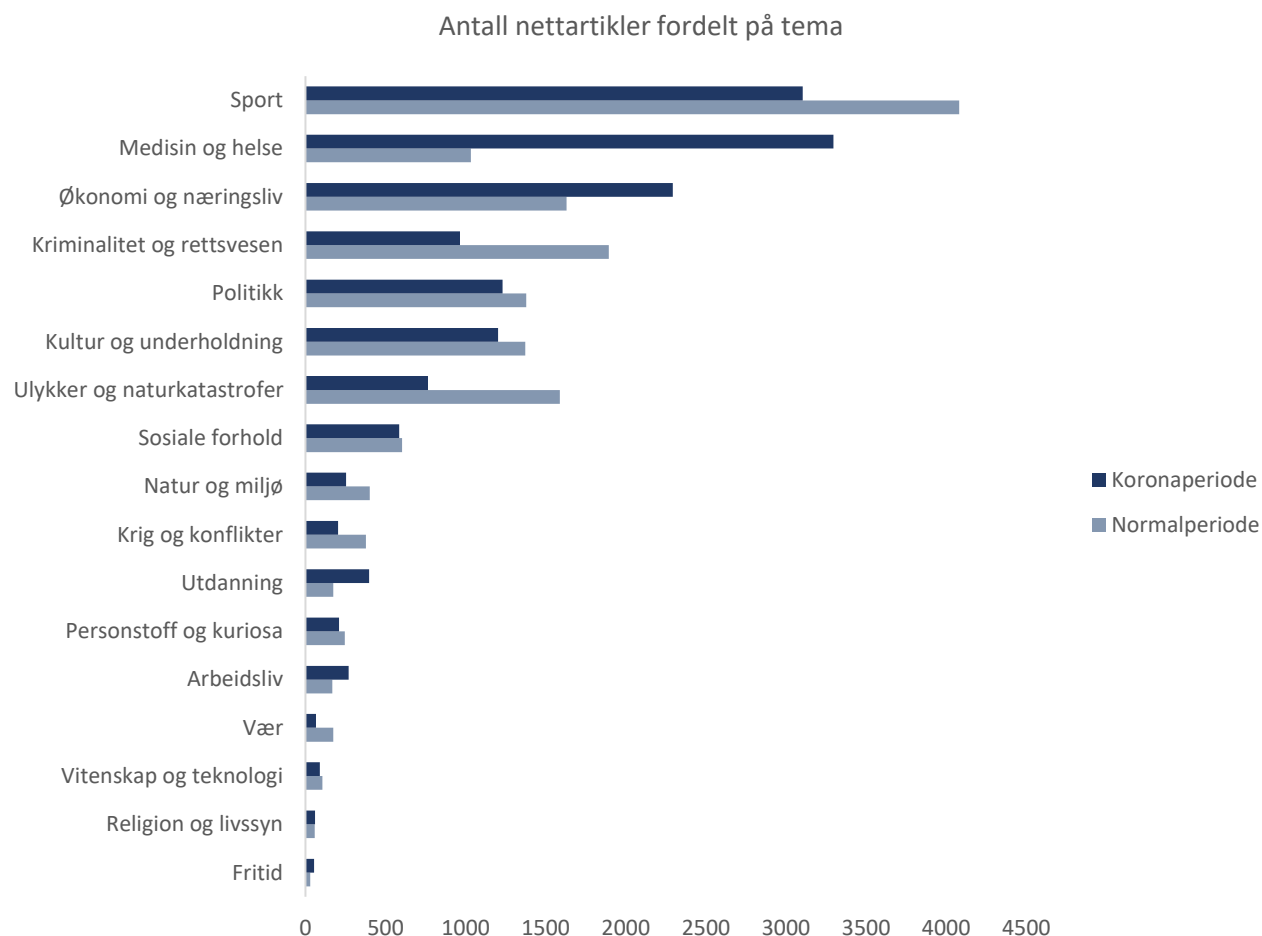
4.1 Tematikk og engasjement på Facebook

For å få innsikt i sammenhengen mellom innholdet i oppslag som deles på Facebook og debattklima i kommentarfeltene, benytter vi i denne analysen et kategorisystem med 17 ulike tema. Hver artikkel kategoriseres etter hva som utgjør hovedtemaet. De fleste oppslag består gjerne av flere temaer. For eksempel vil et oppslag om hvordan koronasituasjonen rammer kulturlivet kunne trekke på både medisin/helse og kultur/underholdning, og kanskje også politikk – dersom det er snakk om støtte fra det offentlige. Her vil det være vinkling og hovedfokus i artikkelen som avgjør hvilken kategori oppslaget kategoriseres som.

Ved å kategorisere samtlige oppslag de fem utvalgte mediene publiserte på nett i løpet av analyseperiodene, har vi undersøkt hvilke tema som generelt engasjerer mest på Facebook i de to periodene – også utover de som inngår i utvalget som er manuelt gjennomgått.

Totalt har vi registrert 30 372 nettoppslag i de to periodene. Nettoppslag inkluderer alle sjangertyper, som redaksjonelt meningsbærende stoff, innsendt stoff og nyhetsstoff. Kortmeldinger på 100 eller færre ord er ekskludert for alle kildene. 15 313 av oppslagene ble publisert i løpet av normalperioden desember 2019 og februar 2020, mens 15 059 ble publisert i koronaperioden mars og april 2020. Påsken bidrar til noe færre publiserte oppslag i koronaperioden.

Figur 1 under viser hvordan disse 30 0372 nettoppslagene fordeler seg etter tema. Vi ser at det i normalperioden publiseres flest oppslag innenfor temaene sport, kriminalitet/rettsvesen og økonomi/næringsliv. Dette endrer seg imidlertid kraftig når koronapandemien inntar Norge. I mars og april 2020 publiseres langt færre artikler knyttet til de aller fleste temaene, og det er tydelig at koronaomtalen overtar mye av spalteplassen i norske medier. Dette ser vi blant annet på temaet medisin og helse, som triples fra normalperioden til koronaperioden. Vi ser det også i en kraftig økning i omtale av økonomi/næringsliv, utdanning og arbeidsliv.

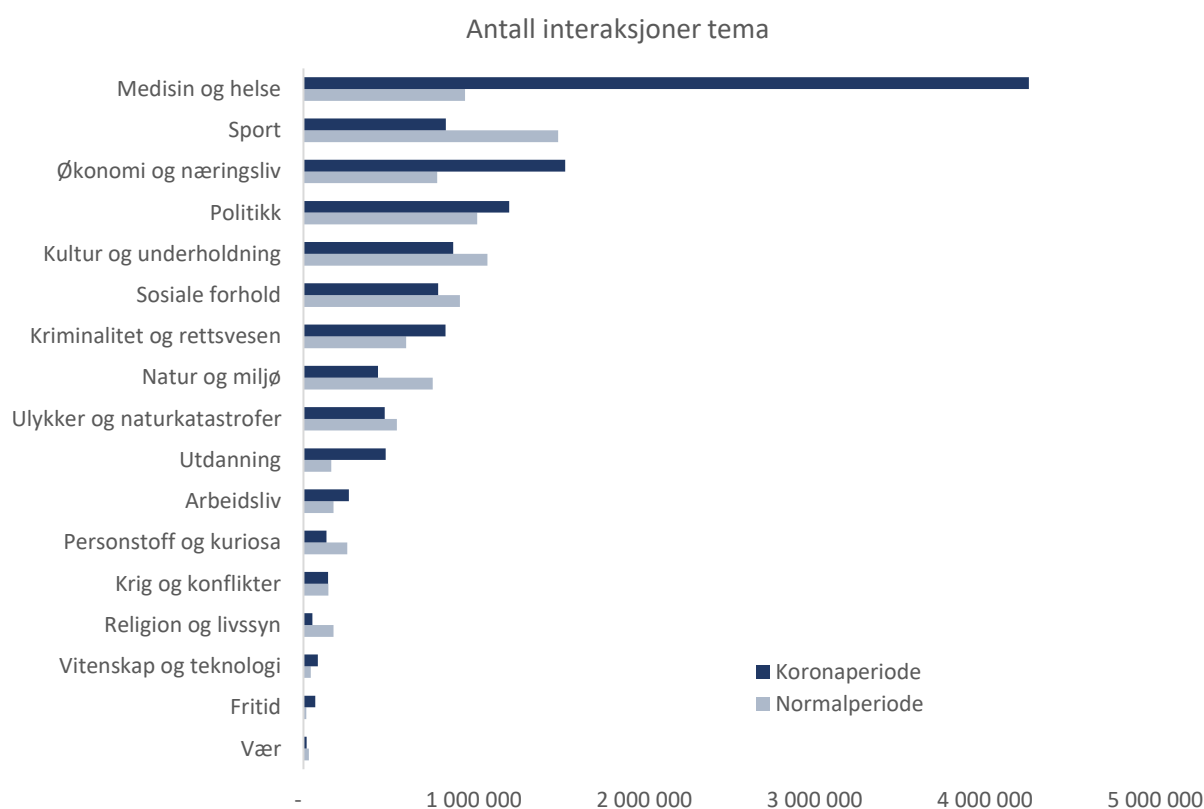

Figur 1: Antall publiserte nettartikler fra de fem mediene. Koronaperioden og normalperioden (n=30 372)

Engasjementet på Facebook kan måles i antall interaksjoner hvert enkelt nettoppslag genererer. Interaksjoner inkluderer likes, reaksjoner, kommentarer og delinger av oppslaget. Antall interaksjoner sier noe om hvilke tema som oftest deles på Facebook og som til sammen engasjerer flest brukere til å interagere med innholdet, enten det er å like, kommentere eller dele.

Når vi ser på engasjementet knyttet til nettoppslagene publisert i normalperioden, finner vi at det er sportsstoff som har engasjert flest brukere totalt. Totalt fikk disse oppslagene nesten 1,5 millioner interaksjoner. Se figur 2 under.

Dette har selvfølgelig sammenheng med at sport også er det største temaet målt i antall nettoppslag. Flere oppslag gir som regel flere interaksjoner. I neste delkapittel vil vi se at sportsartikler likevel ikke er temaet som genererer flest *kommentarer*. Dette indikerer at artikler knyttet til sport i større grad engasjerer til likes, reaksjoner og delinger, enn til debatt og kommentarer.

Figur 2: Totalt antall interaksjoner per tema. Basert på nettartikler publisert i de fem mediene. Koronaperioden og normalperioden (n=21 395 970)

Videre ser vi at nettoppslagene i normalperioden også genererer mange interaksjoner når det handler om temaene kultur/underholdning, politikk og medisin/helse. Spesielt de to sistnevnte har vist seg å engasjere spesielt til debatt og kommentarer. Vi kommer tilbake til dette i delkapittel 4.1.

I takt med at tematikken i medienes dekning endres, endres også hvilke tema som oppnår størst engasjement etter at pandemien er et faktum. Medisin og helse er det klart mest engasjerende temaet i koronaperioden, etterfulgt av økonomi/næringsliv, og politikk. Dette er de samme tre temaene som har generert flest kommentarer i utvalget som er manuelt gjennomgått. Dette indikerer at disse temaene

ikke bare engasjerer til delinger, likes og reaksjoner, men også i stor grad engasjerer til debatt og ytringer i kommentarfeltene.

Alle de fem mediene genererer flere interaksjoner under koronaperioden enn i normalperioden.

Under kriseperioden endres publikums fokus merkbart, og medisin/helse er temaet som skaper mest engasjement hos alle de fem mediene. Vi ser også at det er generelt færre forskjeller mellom de fem mediene under kriseperioden. Dette kan forklares med at det i koronaperioden var færre forskjeller i innholdet mediene publiserte, og at det samtidig var flere lesere som engasjerte seg i det samme temaet.

4.2 Hvilke oppslag skaper mest engasjement i kommentarfeltet

Flere faktorer påvirker engasjementet et nettoppslag skaper på Facebook. Noen typer oppslag fører gjerne til flere likes og reaksjoner, mens andre fører til mer debatt og flere kommentarer. Da vi i kapittel 4.1 har sett på hvilke tema som skaper flest interaksjoner generelt, skal vi nå se nærmere på hvilke tema som skaper størst engasjement i kommentarfeltene spesielt.

Debattkulturen i kommentarfeltene under delte oppslag på Facebook, er et resultat av en rekke faktorer. Noen tematikker genererer gjerne flere interaksjoner enn andre¹⁰, og vi skal videre se at tematikk også påvirker antallet personer som velger å legge igjen en kommentar. Det er også relevant å se nærmere på hvorvidt utformingen av overskrift og ingress påvirker engasjementet i kommentarfeltet.

I dette delkapittelet vil vi se nærmere på disse sammenhengene, og undersøke hvorvidt koronakrisen har endret hva folk engasjerer seg i på Facebook. Denne delen tar utgangspunkt i datasettene som er gjennomgått manuelt (les mer om dette i kapittel 3).

Figur 3 under viser hvordan kommentarene fordeler seg på tema i normalperioden. Her det snakk om hovedtema i den redaksjonelle artikkelen som kommentaren(e) knytter seg til. Her vil det være vinkling og hovedfokus i artikkelen som avgjør hvilken kategori artikkelen kategoriseres som.

Ettersom utvalget av kommentarer knyttet til de delte artiklene er randomisert, forteller dette oss noe om hvilke tema som skaper mest engasjement i form av kommentarer på Facebook. Hvilke artikler

¹⁰ Retriever (2020) <https://www.retrievergroup.com/no/blog/medienes-dekning-av-koronaviruset-2> (Hentet ut 5.1.2021)

mediene selv velger å dele på sine Facebook-sider spiller selvfølgelig også en rolle i denne sammenhengen. Dersom mediet velger å dele langt flere artikler om enkelte tema på Facebook, kanskje fordi de har erfart at akkurat disse temaene egner seg godt på sosiale flater, vil dette selvfølgelig farge temafordelingen vi finner når vi randomiserer kommentarer.

De tre temaene som engasjerer til flest ytringer i normalperioden er oppslag der hovedtema er medisin/helse, kriminalitet/rettsvesen og personstoff/kuriosa. I sistnevnte temakategori finner vi typisk artikler som forteller personlige historier eller ytringer fra kjente og ukjente mennesker. Ofte er det snakk om ytringer eller historier fra kongelige i inn- og utland, og ofte er det snakk om kjente personligheter. Eksempler på artikler som faller inn under denne kategorien er Dagbladets «Dronning Sonja – følte meg veldig moderne»¹¹, TV 2s «Sannah (6) og Jakob (6) fikk møte Kongen»¹² og VGs «Derfor er Bruce Willis isolert med Demi Moore og ikke kona»¹³.

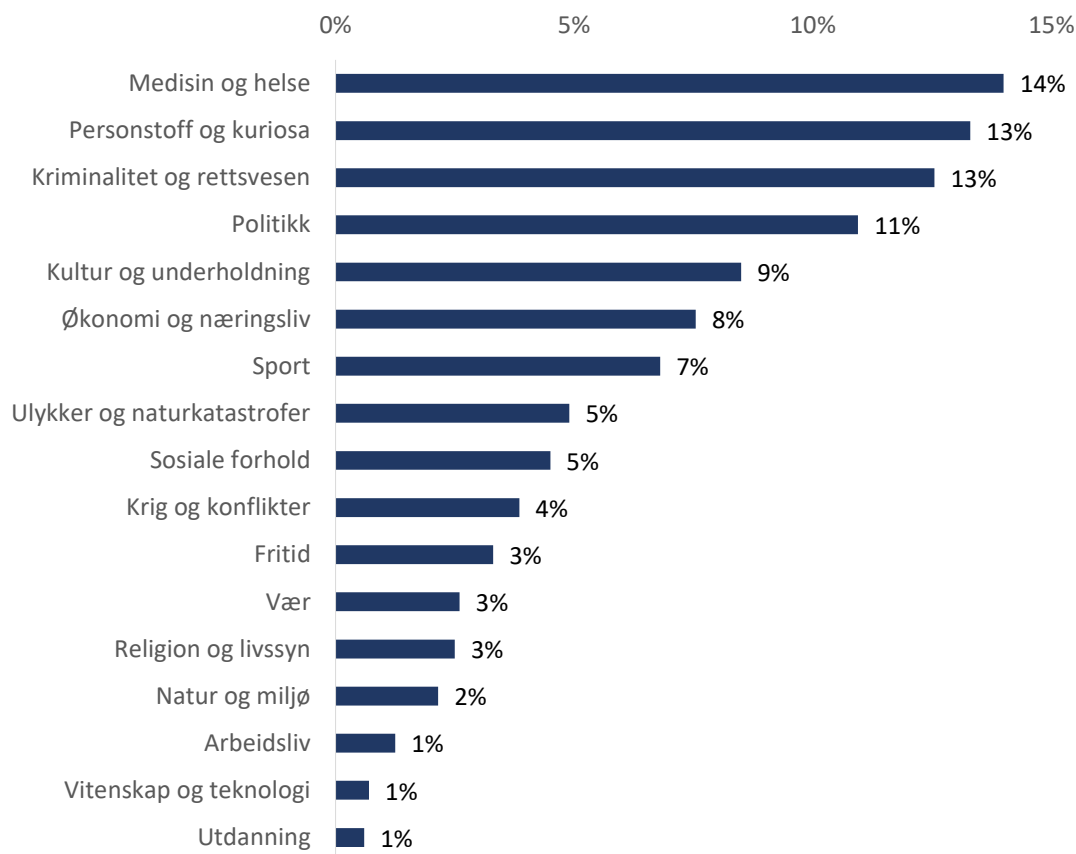
Det stor spredning mellom de ulike temaene. Medisin/helse engasjerer til flest ytringer med 14 prosent av kommentarene, personstoff/kuriosa og kriminalitet/rettsvesen til nest flest med 13 prosent av kommentarene. Videre ser vi også at politikk (11 prosent), kultur/underholdning (9 prosent), økonomi/næringsliv (8 prosent) og sport (7 prosent) genererer en relativt stor andel av kommentarene i normalperioden. Temakategoriene som genererer færrest ytringer er arbeidsliv, vitenskap/teknologi og utdanning, hver med én prosent av kommentarene.

¹¹ Dagbladet (2020) <https://www.dagbladet.no/kjendis/folte-meg-veldig-moderne/72202382> (Hentet ut 1.12.2020)

¹² TV 2 (2020) <https://www.tv2.no/nyheter/11258209/> (Hentet ut 1.12.2020)

¹³ VG (2020) <https://www.vg.no/rampelys/film/i/1n9EXQ/derfor-er-bruce-willis-isolert-med-demi-moore-og-ikke-kona> (Hentet ut: 1.12.2020)

Normalperioden: andel kommentarer fordelt på tema

Figur 3: Andel kommentarer fordelt på tema (hovedtema i den redaksjonelle artikkelen som kommentaren(e) knytter seg til). Andel. (n=2 000).

Figur 4 under viser tilsvarende figur, men med innhold fra koronaperioden. Det er viktig å merke seg at det i koronaperioden kun er inkludert oppslag knyttet til koronapandemien. Alle andre oppslag er ekskludert etter randomiseringen.

Figuren viser derfor temafordelingen i oppslag knyttet til koronaviruset. Generell koronaomtale, for eksempel oppslag om økning eller nedgang i smitte, omtale av selve viruset, og av medisin og vaksiner, er plassert i kategorien medisin og helse. Omtale der politiske tiltak diskuteres er plassert under politikk, omtale av hjemmeskole er plassert på undervisning, omtale av permitteringer er plassert på arbeidsliv, og omtale av konkurser er plassert under økonomi og arbeidsliv, også videre. I likhet med

kategoriseringen av kommentarer i normalperioden velger vi å kategorisere oppslagene etter hva som er *hovedtema*, ofte bestemt av hva som er vinklingen i oppslaget og hva som vies mest plass.

Medisin/helse er det klart største temaet i koronaperioden, med totalt 40 prosent av kommentarene. Temaet som genererer nest flest kommentarer er økonomi og næringsliv. Dette inkluderer blant annet oppslag der pandemiens konsekvenser for bedrifter, økonomien og næringslivet generelt er hovedtema. Denne omtalen genererer 17 prosent av kommentarene. Omtale der politiske vedtak, tiltak, støtteordninger eller lignende er hovedtema står for 15 prosent av ytringene i kommentarfeltene. I den maskinelle analysen som tar for seg *alle* publiserte nettartikler i perioden, omtalt i kapittel 4.1, finner vi også flest interaksjoner knyttet til disse tre temaene.

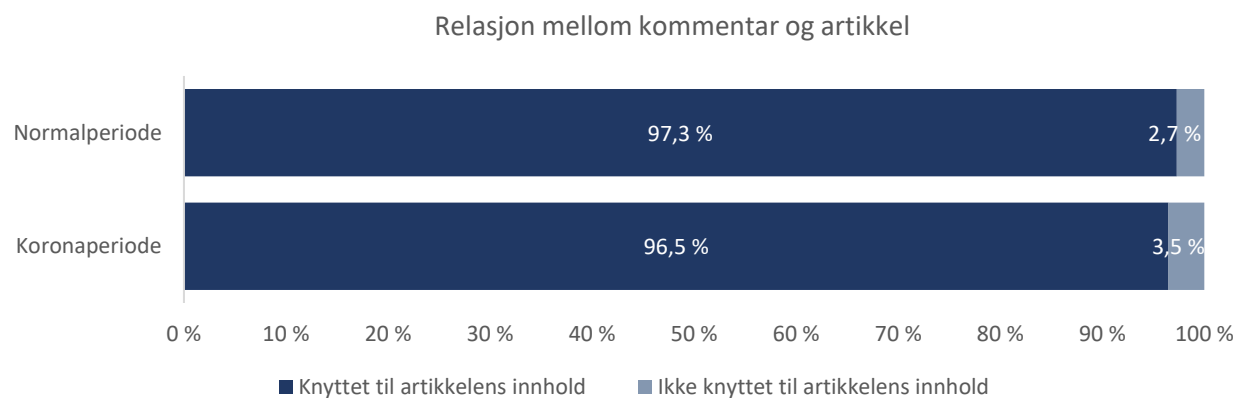

Figur 4: Andel kommentarer fordelt på tema (Hovedtema i den redaksjonelle artikkelen som kommentaren(e) knytter seg til).
Andel. (n=2 586)

4.3 Om relasjonen mellom tema i oppslaget og kommentarene

For å få konstatert at engasjementet knyttet til delte oppslag på Facebook, faktisk måler folks engasjement for det aktuelle temaet – har vi undersøkt hvorvidt kommentarene relaterer seg til tematikken i det redaksjonelle oppslaget. Er det slik de som ytrer seg i kommentarfeltene faktisk kommenterer temaet og innholdet i artiklene?

Resultatene viser at en klar overvekt av de som kommenterer, faktisk ytrer seg relatert til den delte artikkelens innhold. I figur 5 under ser vi at 97,3 prosent i normalperioden og 96,5 prosent i koronaperioden gjør dette. Kommentarfeltene brukes altså i hovedsak til å kommentere redaksjonelt innhold, ikke til å diskutere forhold uavhengig av artiklene.

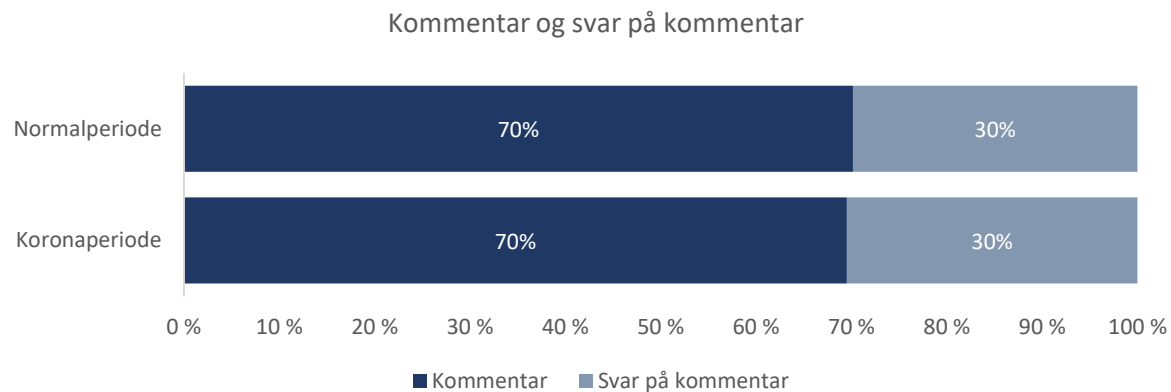

Figur 5: Andel kommentarer som er knyttet til artikkelens innhold og ikke. Normalperiode og koronaperiode. (n=4 586)

4.4 Om kommentarer og svar på kommentarer

Kommentarfeltene på Facebook gir både mulighet for å kommentere selv, og for å svare på andre folks kommentarer. Kommentarer blir stående som enkeltvis, mens svar på andres kommentarer blir heftet på hverandre. Svar på kommentar brukes når man ønsker å svare en annen bruker i kommentarfeltet. I mange tilfeller oppstår det lange meldingsutvekslinger brukere imellom. Når det brukes svar på kommentar indikerer dette debatt, mens når det brukes enkeltstående kommentar indikerer dette at brukeren kommenterer direkte på artikkelen, uavhengig av hva andre har kommentert tidligere.

Vår analyse viser at 70 prosent av kommentarene er enkeltstående, mens 30 prosent er svar på andre kommentarer. Denne fordelingen er lik i begge periodene. Se figur 6 under.

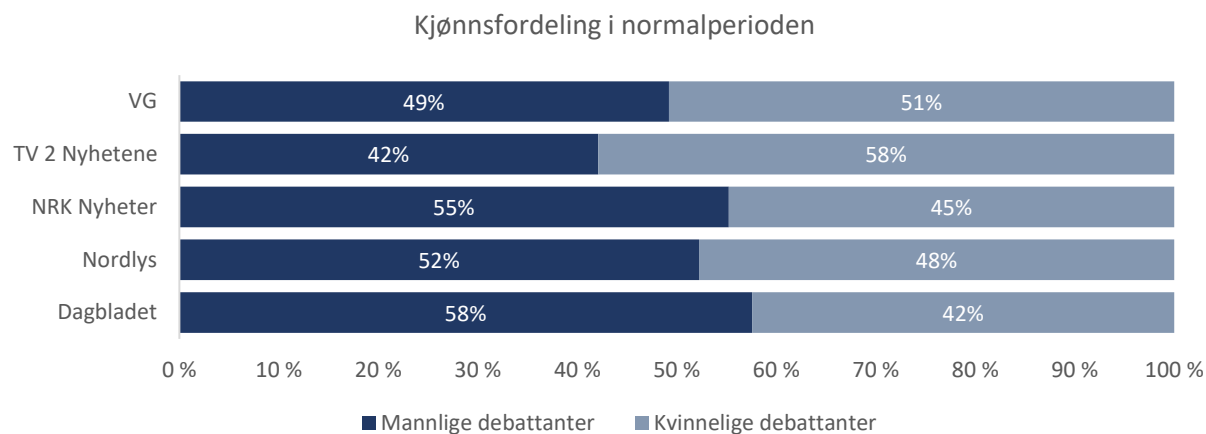

Figur 6: Andel kommentarer som er enkeltstående og som er svar på andre kommentarer. Normalperiode og koronaperiode. (n=4 586)

4.4 Om kjønnsfordelingen i kommentarfeltet

I normalperioden ser vi at kjønnsfordelingen i kommentarfeltene på Facebook er balansert (figur 7). 49 prosent av de analyserte kommentarene er publisert av kvinner og 51 prosent er publisert av menn. Kjønnnet på debattanten er registrert basert på informasjon fra personens Facebook-profil. I et fåtall tilfeller var det ikke mulig å avgjøre debattantens kjønn. Dette utgjør mindre enn 0,5 prosent av debattantene. I sannstidsperioden ser vi at fordelingen mellom kvinner og menn er 50/50.

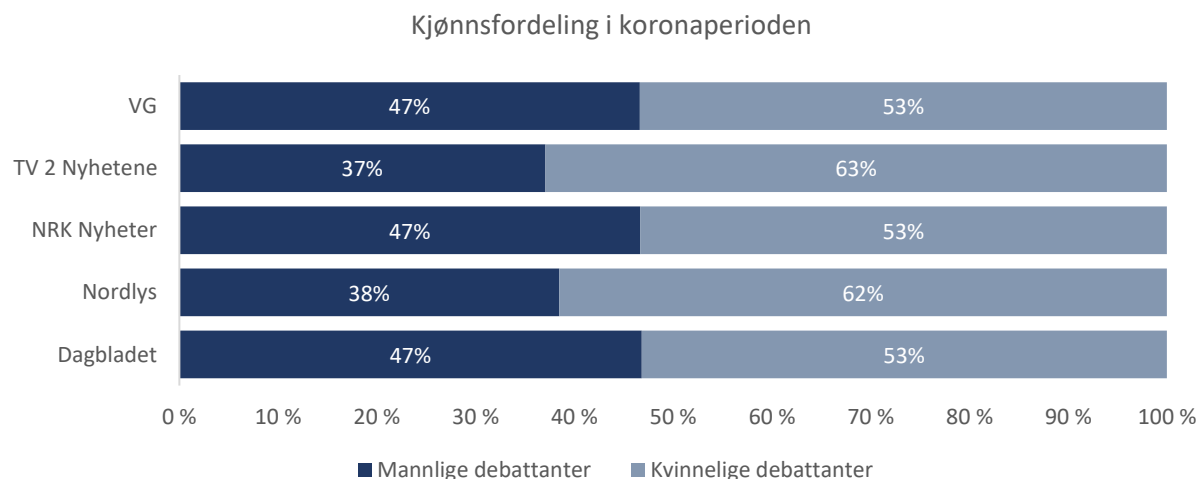
Vi ser imidlertid at det er noen forskjeller mellom mediene. TV2 Nyhetene har en overvekt av kvinnelige debattanter med 58 prosent. Dagbladet har tilsvarende overvekt av menn (58 prosent). NRK Nyheter har noen flere menn med 55 prosent. Nordlys og VG har kun små kjønnsforskjeller (52 prosent menn/48 prosent kvinner og 49 prosent menn/51 prosent kvinner).

Figur 7: Kjønnsfordeling i kommentarer publisert på de fem medienes Facebook-sider. Normalperiode. (n=1 990)

I koronaperioden endres imidlertid kjønnsfordelingen betydelig. Kvinnelige debattanter i kommentarfeltene øker med sju prosentpoeng, fra 49 prosent i normalperioden til 56 prosent i koronaperioden.

Økningen kommer i alle fem medier. VG går fra 51 prosent kvinner i normalperioden til 53 prosent kvinner i koronaperioden. TV 2 Nyhetene går fra 58 prosent kvinner til 63 prosent kvinner. NRK Nyheter fra 45 til 53 prosent, Nordlys fra 48 til 62 prosent og Dagbladet fra 42 til 53 prosent. Se figur 7 under. Vi vil gå nærmere inn på disse kjønnsforskjellene i kapittel 5.

Figur 8: Kjønnsfordeling i kommentarer publisert på de fem medienes Facebook-sider. Koronaperiode. (n=2 580)

5. Analyse: Tonen i kommentarfeltene

I dette kapittelet gjennomgår vi funn knyttet til tonen i kommentarfeltene før og under koronakrisen. Hvilke forskjeller finner vi i kommentarfeltene som er knyttet til pandemien sammenlignet med normalperioden, og hvordan kan disse forklares? Først tar vi for oss utviklingen i tonen fra normalperioden til koronaperioden generelt, så ser vi nærmere på fordeling per kjønn, tema og medium spesielt.

Funnene knyttet til tonen i kommentarene avdekker at det er en rekke nyanser i kommentarfeltet. Med tone mener vi hvorvidt det er en positiv ytring, negativ ytring, humoristisk eller sarkastisk ytring. Kommentarer som hefter på noen andre¹⁴ eller viser til annet innhold ved å bruke en lenke, er også merket. Når noen uttrykker seg med en gif¹⁵, eller en emoji¹⁶, og hvor det ikke er mulig å spore tonen i kommentaren, er kommentarene kategorisert som «gif» og «emoji». En emoji av et hjerte kan for eksempel tolkes som positivt, eller støttende, mens andre emoji kan være vanskeligere å analysere og trekke slutninger fra.

Formålet med tonevurderingen er å avdekke klimaet i debatten, også utover de hatefulle ytringene. Å avdekke debattklimaet er interessant av flere grunner. Først er det i seg selv interessant å studere hvorvidt krisesituasjonen som korona brakte til Norge i mars 2020 ga utslag i debattklimaet, inkludert mengden hatefulle ytringer. For det andre kan det gi viktig innsikt til de aktører, institusjoner og virksomheter som jobber med å forebygge, moderere og forhindre forekomsten av hatefulle ytringer i kommentarfelt. En sannsynlig hypotese er at økt negativitet og konflikt i kommentarfeltet øker sannsynligheten for kommentarer som inneholder hatefulle ytringer, og motsatt. Analysen av tonen i de to periodene vil kunne gi svar på om en eventuell endring i tonen også fører til en økning i hatefulle ytringer, eller hvorvidt de hatefulle ytringene publiseres uavhengig av det generelle debattklimaet.

Tonen kan også fortelle oss noe om samtiden – i det minste om hvordan samtiden manifesterer seg i kommentarfeltene. Det kan fortelle noe om hvordan en krise som det koronapandemien er, påvirker folks behov for å ytre seg, og hvordan det påvirker måten folk ytrer seg, og med det kanskje også noe

¹⁴ På Facebook kan man «tagge» eller hefte på andre personer ved å bruke @navn. Denne funksjonen brukes nå man ønsker at den «taggede» personen leser kommentaren, svarer på kommentaren eller ønsker å gjøre personen oppmerksom på artikkelen kommentaren knytter seg til

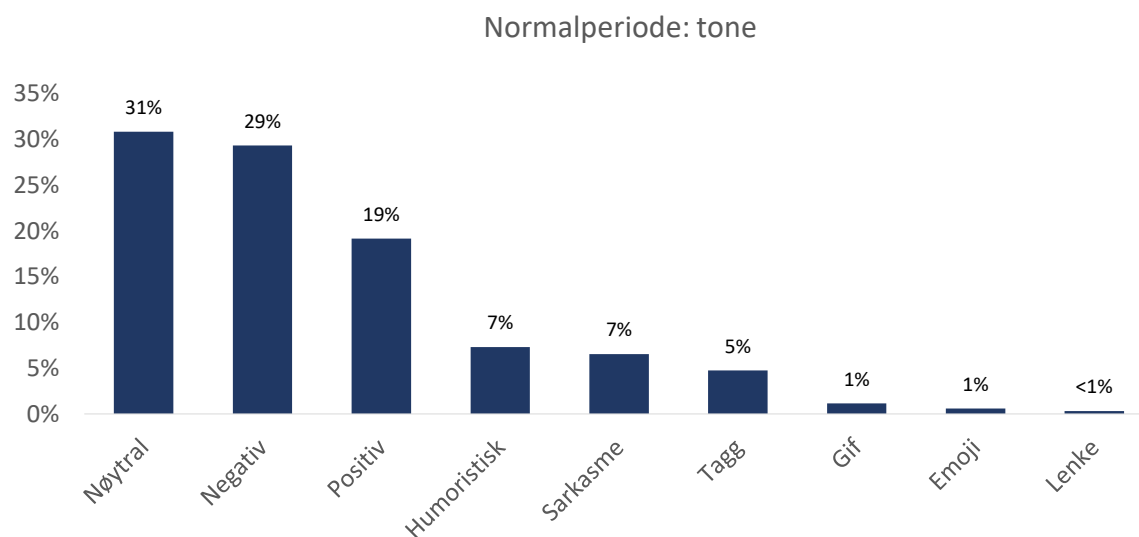
¹⁵ En kort video bestående av ulike bilder satt sammen i rask rekkefølge

¹⁶ Et lite tegn i form av en illustrasjon, som ulike smilefjes, sinnafjes, hjerter eller illustrasjoner av mat og aktiviteter

om hvordan folk reagerer i en slik krise.

5.1 Tonen i normalperioden

Figur 9 viser hvilken tone kommentarene i normalperioden uttrykker. Om lag halvparten av kommentarene uttrykker en tydelig følelse eller tone, enten den er positiv eller negativ. Det er imidlertid en overvekt av negative ytringer med totalt 29 prosent, mot 19 prosent positive ytringer.

Figur 9: Andel tone i kommentar (n=2000). Nøytral tone (n=617), negativ tone (n=587), positiv tone (n=383), humoristisk tone (n=146), sarkastisk tone (n=131), tagg (n=95), gif (n=23), emoji (n=12) lenke (n=6).

Videre er hver tredje kommentar nøytral i uttrykket. Dette er kommentarer som fremsetter nøytrale fakta og saklige vurderinger av oppslaget eller andre kommentarer. Det er kommentarer som ikke er ladet med tydelige negative eller positive følelser eller uttrykk. For eksempel skriver en bruker «Les artikkelen og få svar.», et svar til en annen kommentar på Dagbladets Facebook-side. En annen bruker skriver «Å være vitne betyr ikke at man har sett den siktede gjøre noe, sett handlingen» under et oppslag på NRKs Facebook-side. En tredje bruker skriver «Forskjellen er at julekonserter og ordinære julegudstjenester ikke er i regi av det offentlige skolevesenet.» under et oppslag på TV 2s Facebook-side. Alle er eksempler på kommentarer som er nøytrale i tonen.

Vi vil gjennom rapporten gjengi utvalgte kommentarer på denne måten. Eventuelle skrivefeil i kommentarene er beholdt.

Les artiklen og få svar.

Å være vitne betyr ikke at man har sett den siktede gjøre noe, sett handlingen.

Forskjellen er at julekonserter og ordinære julegudstjenester ikke er i regi av det offentlige skolevesenet.

Illustrasjon 1: Eksempler på kommentarer som er nøytrale i tonen

De negative kommentarene inkluderer ytringer fylt av pessimisme på egne eller andres vegne, samt kommentarer som kritiserer andre. Det typiske uttrykket er negative følelser rettet mot samfunnet eller andre, uenighet og kverulering. For eksempel skriver en bruker «Avskaff kongehuset. Det er bare en latterlig instutisjon 🗨️🗨️🗨️» på VGs Facebook-side. En annen skriver på TV 2s Facebook-side «De har sikkert åpent 1.nyttårsdag, 1.pinsedag og 17.mai også. Tragisk utvikling. Finnes ikke respekt for landets offentlige helligdager lenger. 😞». En tredje skriver «Administrasjon må kunne kutte noe pl annet julebord å div, hvorfor skal det gå utover de svakeste? Skam dere 😡» på Nordlys' Facebook-side.

Avskaff kongehuset. Det er bare en latterlig instutisjon 🗨️🗨️🗨️

De har sikkert åpent 1.nyttårsdag, 1.pinsedag og 17.mai også. Tragisk utvikling. Finnes ikke respekt for landets offentlige helligdager lenger. 😞

Administrasjon må kunne kutte noe pl
annet julebord å div, hvorfor skal det få
utover de svakeste? Skam dere 😞

Illustrasjon 2: Eksempler på kommentarer som er negative i tonen. Fra normalperioden.

Videre er hver femte kommentar i normalperioden positive ytringer. Dette er kommentarer som støtter, heier og gir andre former for positiv tilbakemelding og beskrivelser av personer, grupper eller samfunnsforhold. Det er kommentarer som uttrykker positive følelser knyttet til egen og andres person. Under en artikkel om en friskmeldt idrettspersonlighet skriver for eksempel en kvinne «Lykke til ❤️ Heier på deg blide flotte jente 😊». Under en artikkel på NRKs Facebook-side finner vi kommentaren «Kjekt å se ungdommen ha så stor giverglede og medmenneskelighet. Bra jobbet Sander. 😊», og under en annen: «Bra med medmenneskelighet og omtanke. Det står det respekt av, i den vanskelige tiden. 🍀». En fjerde uttrykker følelser i kommentaren «Gleder meg til det skal bakes i morgen». Alle disse kommentarene er vurdert som positive ytringer.

Majoriteten av de positive kommentarene er knyttet til artikler som faller inn under temaet personstoff og kuriosa. Typisk for dette temaet er fortellinger og personlige historier fra kjente og ukjente mennesker, og kommentarene retter seg ofte mot personene artiklene forteller om.

Gleder meg til det skal bakes i morgen

Kjekt å se ungdommen ha så stor giverglede og medmenneskelighet. Bra jobbet Sander. 😊

Bra med medmenneskelighet og omtanke. Det står det respekt av, i den vanskelige tiden. 🍀

Lykke til ❤️ Heier på deg blide flotte jente 😊

Illustrasjon 3: Eksempler på kommentarer som er positive i tonen. Fra normalperioden

Kommentarer som bærer en humoristisk tone utgjør sju prosent av utvalget i normalperioden. Her er det snakk om ytringer der humor brukes som virkemiddel. Dette er også en form for positiv ytring da den typiske humoristiske kommentaren har til hensikt å glede. For eksempel bruker en mann humor for å kommentere avstandstiltaket for å hindre koronasmitte etter utbrudd i Wuhan: «Vel, om man smitter på fysisk kontakt, så er nordmenn trygge». Under et oppslag om et mystisk lys over Smøla kommenterer en bruker: «Julenissen har instalert ledbelysning på sleden sin, da han begynner bli gammel og nesen til Rudolf ikke lyser godt nok».

Vel, om man smitter på fysisk kontakt, så er nordmenn trygge

Julenissen har instalert ledbelysning på sleden sin, da han begynner bli gammel og nesen til Rudolf ikke lyser godt nok

Illustrasjon 4: Eksempler på kommentarer som har en humoristisk tone. Fra normalperioden

Kommentarer som er sarkastiske i tonen utgjør også sju prosent av utvalget i normalperioden. Dette er kommentarer som bruker tydelig sarkasme for å gjøre et poeng, enten det er humoristisk eller ikke. En bruker kommenterer for eksempel en artikkel på NRKs Facebook-side: «det er hele 4 journalister som dekker denne uvanlige klimakrisesaken. Kanskje det er journalistikk vi skal leve av etter oljen... 😊». I en kommentarutveksling om arv, bruker en mann sarkasme for å fremme sitt poeng: «Tenke seg til. Barna må stå på og jobbe for sine egne penger. Grusomt.»

det er hele 4 journalister som dekker denne uvanlige klimakrisesaken. Kanskje det er journalistikk vi skal leve av etter oljen... 😊

Tenke seg til. Barna må stå på og jobbe for sine egne penger. Grusomt.

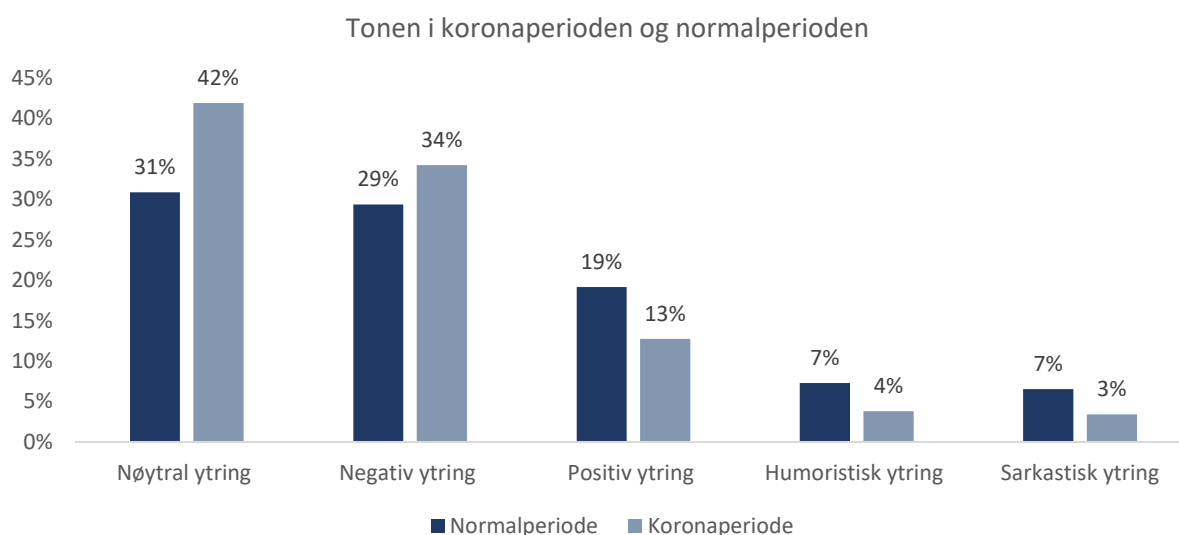
Illustrasjon 5: Eksempler på kommentarer som har en sarkastisk tone. Fra normalperioden

Vi ser altså at kommentarer som er negative i tonen utgjør om lag hver tredje ytring i normalperioden, det samme gjør nøytrale ytringer. Slår vi sammen de positive og humoristiske kommentarene utgjør

også disse nesten hver tredje ytring. Resterende kommentarer består i tagger, gifer, emoji'er, lenker og sarkastiske ytringer.

5.2 Tønen i koronaperioden

I hvilken grad endrer så koronakrisen tonen i Facebook-debatten? Vi finner noen tydelige tendenser. Positive ytringer går betydelig ned når vi ser på koronaomtalen i mars og april 2020. Fra 19 prosent i normalperioden til 13 prosent i koronaperioden. Det er også en nedgang i humoristiske og sarkastiske kommentarer fra sju prosent i normalperioden til henholdsvis fire og tre prosent i kriseperioden. Samtidig øker andelen negative kommentarer fra 29 til 34 prosent i koronaperioden, og kommentarer med en nøytral tone øker fra 31 til 42 prosent. Figur 10 under viser dette.

Figur 10: Andel tone i kommentar. Normalperiode (n=1 864). Koronaperiode (n=2 483)

Med andre ord: kommentarer med negativ og nøytral tone øker på bekostning av positive, humoristiske og sarkastiske ytringer. Og økningen er spesielt stor for nøytrale kommentarer.

  n mulig forklaring på dette kan være at økt alvor engasjerer flere til en mer saklig debatt, og at dette gir en høyere andel nøytrale kommentarer. Dette i kombinasjon med en situasjon der absolutt alle påvirkes av endringer i en eller annen grad, engasjerer kanskje flere til en saklig og opplyst debatt? De nøytrale

kommentarene i koronaperioden bærer preg av dette. For eksempel skriver en kvinne «Jeg leter etter oversikt over alder på Korona-smittede i Norge. VG har fin oppdatering over hvor smittede er fra, når og hvordan de ble smittet. Men alder hadde vært interessant å vite.». En annen engasjerer seg i en debatt om utbetalinger i henhold til regjeringens krisepakke: «Vil jo tro det er enklere og la bedriftene betale som vanlig også betaler nav bedriftene. Enklere blir det ikke». En tredje kommenterer på en VG-artikkel om nedstenging i en norsk kommune: «Det hjelper ikke å stenge skoler, arbeidsplasser, restauranter hvis folk er ute og smitter hverandre. Mange andre land har gått i isolasjon. Norge endrer ingenting ved å ikke isolere befolkningen i noen uker», og en fjerde skriver dette «Skal hele Norge stoppe opp pga et virus? Eller skal vi ta forhåndsregler for å forminske smitte? Alvorlig talt, det er da svært få som har mulighet til å være hjemme med barna hver dag, da vil jo Norge stoppe helt opp.»

Jeg leter etter oversikt over alder på Korona-smittede i Norge. VG har fin oppdatering over hvor smittede er fra, når og hvordan de ble smittet. Men alder hadde vært interessant å vite

Vil jo tro det er enklere og la bedriftene betale som vanlig også betaler nav bedriftene. Enklere blir det ikke

Det hjelper ikke å stenge skoler, arbeidsplasser, restauranter hvis folk er ute og smitter hverandre. Mange andre land har gått i isolasjon. Norge endrer ingenting ved å ikke isolere befolkningen i noen uker

Skal hele Norge stoppe opp pga et virus? Eller skal vi ta forhåndsregler for å forminske smitte? Alvorlig talt, det er da svært få som har mulighet til å være hjemme med barna hver dag, da vil jo Norge stoppe helt opp

Illustrasjon 6: Eksempler på kommentarer som har en nøytral tone i koronaperioden

Pandemien og alvoret vekker også sterke følelser. Dette ser vi i en økt andel kommentarer med negativ tone. En tydelig tendens er ytringer som kritiserer innføring av tiltak, mangel på tiltak, feil tiltak, kritikk mot myndigheter lokalt og internasjonalt, og høy temperatur debattantene imellom.

«Bra!! Folk er tilsynelatende idioter her i landet, så da MÅ myndighetene gjøre drastiske tiltak. Så får en håpe på litt redningspakker til utelivbransjen etter hvert.», skriver en mann under en VG-artikkel om sjenkestopp i Oslo. En annen uttrykker frustrasjon over regjeringen: «Denne regjeringen har vedtatt og prøvd å vedta så mye meningsløst og ødeleggende for Norge. Så noen tillit har de ikke! Ubrukelig!». En

kvinne uttrykker lav tillit til NAV: «Blir sikkert noe kluss her også med NAV 🙄🙄🙄». En annen debattant skriver dette: «Danmark takkler akkurat dette på en MYE bedre måte, enn verdens rikeste land gjør.» Flere uttrykker tydelig frustrasjon over situasjonen:

«Feil prioritering på feilprioritering! Når skal man lære ??? Slutt med å send penger ut av landet om det ikke første prioriteres hær i Norge ! Hvorfor skal man betale skatt når man ikke får den hjelpen man trenger når man først trenger det!!!! Dette er horribelt. Det ble advart for flere år siden at ett sånt virus kunne komme. Når det nå kom ble handlingen gjort mye senere enn det burde!», og «Hadde Norge stengt grensen FØR hadde vi kanskje sluppet billigere unna. Strengere regler, bøter på syke som beveger seg utenfor karantene. Må vel være mye bedre økonomisk for Norge å betale fulle lønner til de som var på ferie å ha de i karantene der. Enn det som skjer nå. Dette sprer seg som ild i tørt gress. Helt latterlig treg reaksjon. Konsekvensene nå er vel mye verre 🤔»

Bra!! Folk er tilsynelatende idioter her i landet, så da MÅ myndighetene gjøre drastiske tiltak. Så får en håpe på litt redningspakker til utelivbransjen etter hvert.

Denne regjeringen har vedtatt og prøvd å vedta så mye meningsløst og ødeleggende for Norge. Så noen tillit har de ikke! Ubrukelig!».

Blir sikkert noe kluss her også med NAV 🙄🙄🙄

Danmark takkler akkurat dette på en MYE bedre måte, enn verdens rikeste land gjør.

Feil prioritering på feilprioritering! Når skal man lære ??? Slutt med å send penger ut av landet om det ikke første prioriteres hær i Norge ! Hvorfor skal man betale skatt når man ikke får den hjelpen man trenger når man først trenger det!!!! Dette er horribelt. Det ble advart for flere år siden at ett sånt virus kunne komme. Når det nå kom ble handlingen gjort mye senere enn det burde!»,

Hadde Norge stengt grensen FØR hadde vi kanskje sluppet billigere unna. Strengere regler, bøter på syke som beveger seg utenfor karantene. Må vel være mye bedre økonomisk for Norge å betale fulle lønner til de som var på ferie å ha de i karantene der. Enn det som skjer nå. Dette sprer seg som ild i tørt gress. Helt latterlig treg reaksjon. Konsekvensene nå er vel mye verre 🤔

Illustrasjon 7: Eksempler på kommentarer som har en negativ tone i koronaperioden

5.3 Tone i kommentar fordelt på kjønn

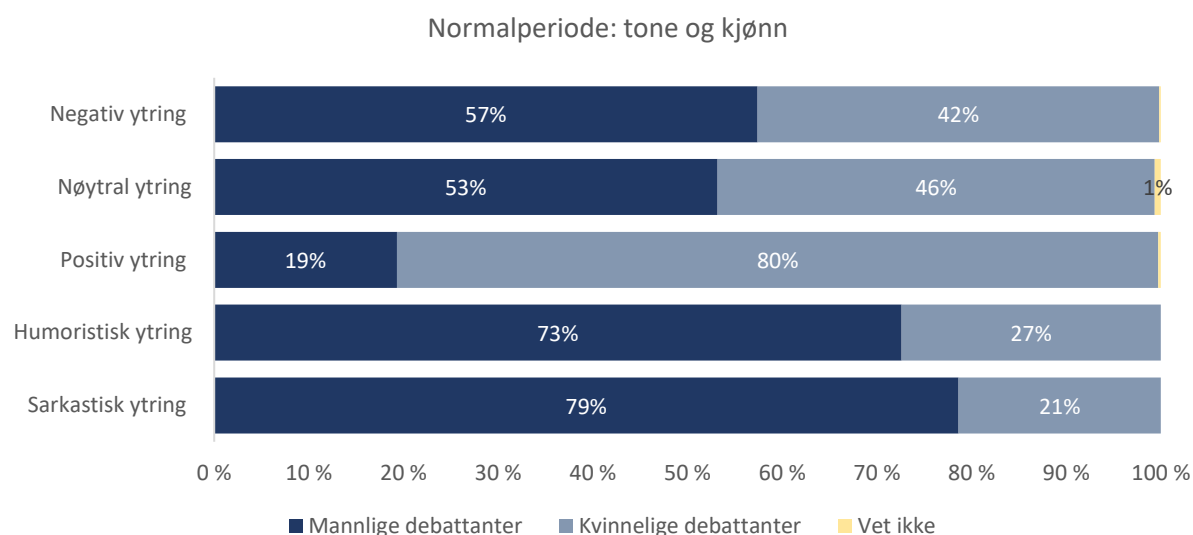
Kan forskjellene i tone forklares med endringer i avsendernes kjønn? I dette delkapittelet ser vi spesielt på forskjellene i kommentarenes tone etter hvem som publiserer kommentarene. Kjønnnet på debattanten er registrert basert på informasjon fra personens Facebook-profil.

I normalperioden ser vi at det er relativt store forskjeller i måten kvinnelige og mannlige debattanter engasjerer seg i Facebook-kommentarfeltene. Se figur 11 under.

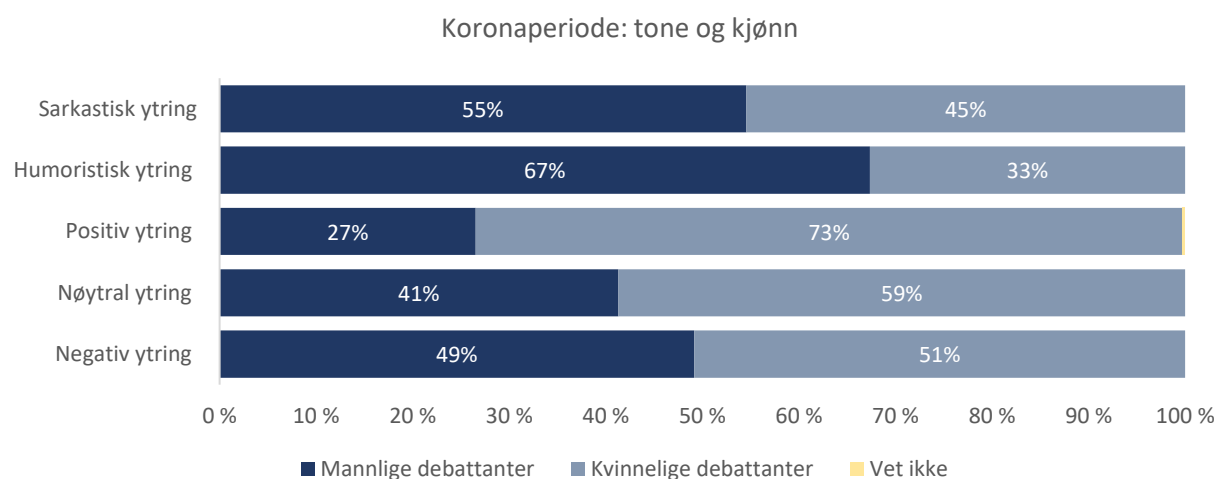
Størst forskjell finner vi når det er snakk om positive ytringer. I normalperioden står kvinnelige avsendere for 80 prosent av de positive ytringene. Menn står kun for 19 prosent. Kvinner bruker med andre ord kommentarfeltet langt oftere til å støtte, heie og gi andre former for positiv tilbakemelding og beskrivelser av personer, grupper eller samfunnsforhold.

Motsatt forskjell finner vi for kommentarer der humor og sarkasme preger tonen. Disse kommentarene publiseres langt oftere av mannlige debattanter. 79 prosent av de sarkastiske ytringene er publisert av menn, mot 21 prosent av kvinner, og 73 prosent av de humoristiske ytringene er publisert av menn, mot 27 prosent av kvinner.

Menn ser også ut til å publisere noe flere kommentarer som er negative i tonen (57 prosent), og noe flere nøytrale kommentarer (53 prosent) i normalperioden.

Figur 11: Andel kvinnelige og mannlige avsendere av ulike ytringer. Normalperiode. Gif, emoji, lenke og tagg er ekskludert i oversikten

Figur 12: Andel kvinnelige og mannlige avsendere av ulike ytringer. Koronaperiode. Gif, emoji, lenke og tagg er ekskludert i oversikten

Under kriseperioden (figur 12 over) ser vi at det skjer flere endringer i fordelingen mellom kvinner og menn. Andelen positive ytringer publisert av kvinner går ned med sju prosentpoeng. Samtidig går bruken av både humor og sarkasme opp blant kvinnene.

Økningen i nøytrale kommentarer i koronaperioden ser også ut til å skyldes flere nøytrale kommentarer fra kvinnelige debattanter. Det kan se ut til at kvinner i større grad bruker kommentarfeltet til å føre en saklig debatt knyttet til tiltak, smitte og konsekvenser av pandemien, enn det de gjør knyttet til øvrige tema i normalperioden.

Kjønnsfordelingen blant avsenderne av negative kommentarer endrer seg også noe etter koronaens inntog. I normalperioden så vi at kvinner stod for 42 prosent av de negative kommentarene, mot 57 prosent publisert av mannlige debattanter. I koronaperioden ser vi at kjønnsfordelingen har jevnet seg ut. Her finner vi at 51 prosent av de negative ytringene er publisert av kvinner, mot 49 prosent av menn.

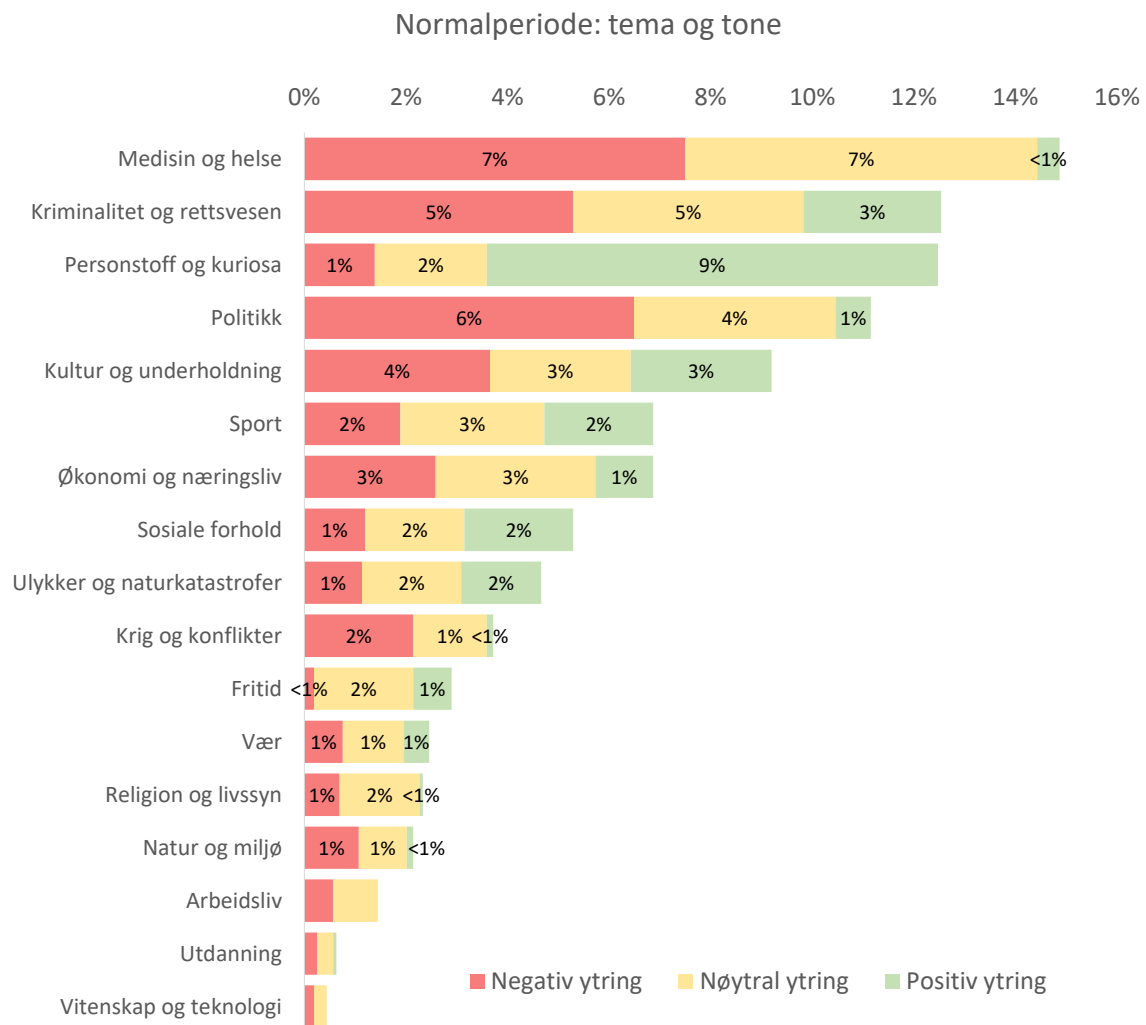
Kvinnene ser med andre ord ut til å ytre seg både mer negativt *og* mer nøytralt i omtale knyttet til pandemien. Samtidig publiserer kvinnene betydelig færre positive kommentarer i koronaperioden.

5.4 Tone i kommentar fordelt på tema

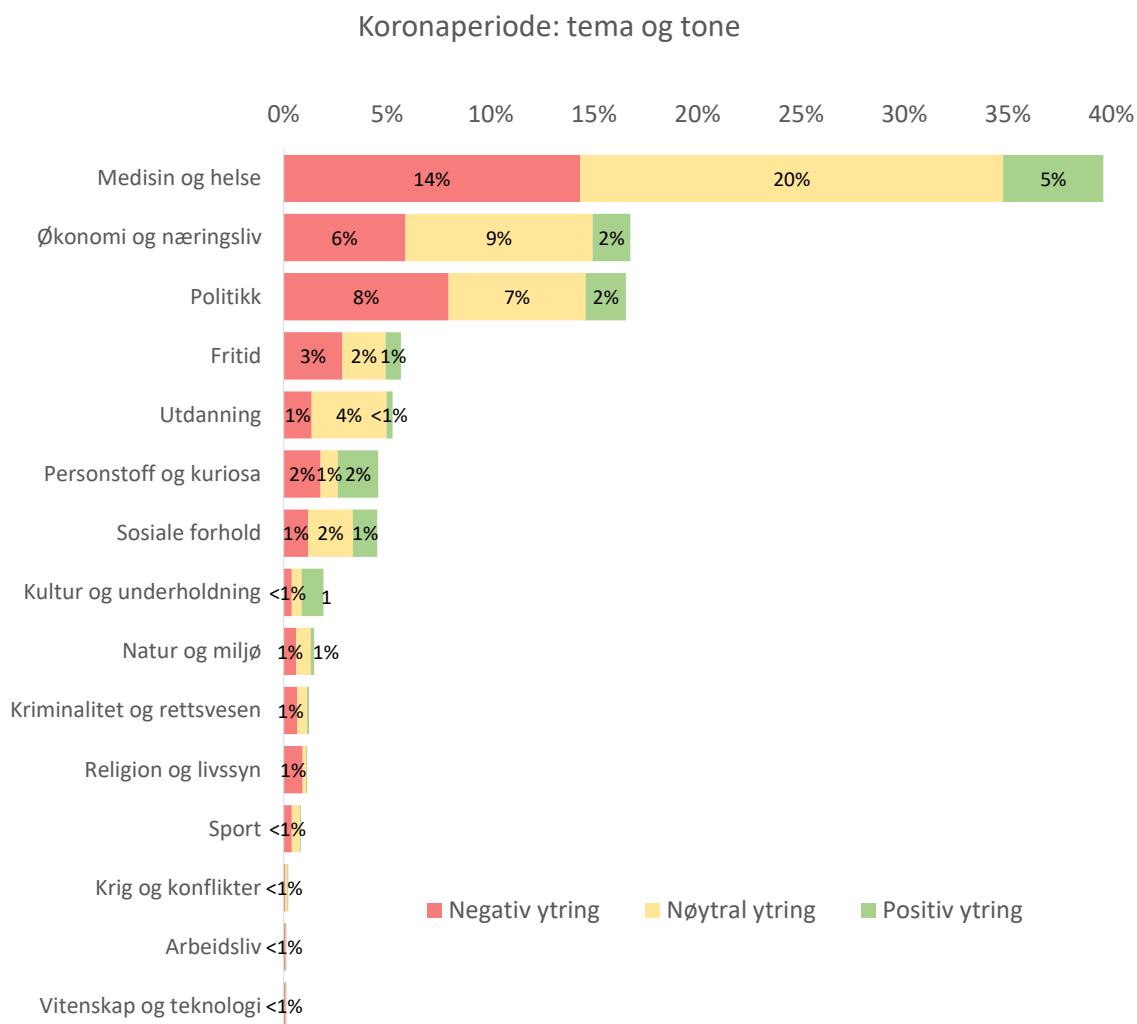
Hvordan tonene positiv, negativ og nøytral fordeler seg etter hovedtema i oppslaget kan fortelle noe om hva som engasjerer debattantene, og hva endringene fra normalperioden til koronaperioden skyldes. Merk at i denne delen er sarkastiske og humoristisk ytringer, gif, lenke, emoji og tagger ekskludert.

Figur 13 viser at nyhetstemaet med flest negative ytringer i normalperioden er medisin og helse, etterfulgt av politikk og kriminalitet og rettsvesen med henholdsvis sju, seks og fem prosent av totalantallet kommentarer. Det er verdt å nevne at nyhetene om et nytt virus i Asia var omtalt i norske medier mot slutten av normalperioden, og at denne omtalen også inngår i temaet medisin/helse i normalperioden.

I koronaperioden er det medisin og helse, økonomi og næringsliv og politikk som engasjerer til flest kommentarer (se dette i figur 14 lengre ned). Husk at alle kommentarene i koronaperioden er knyttet til artikler som handler om korona i en eller annen form.

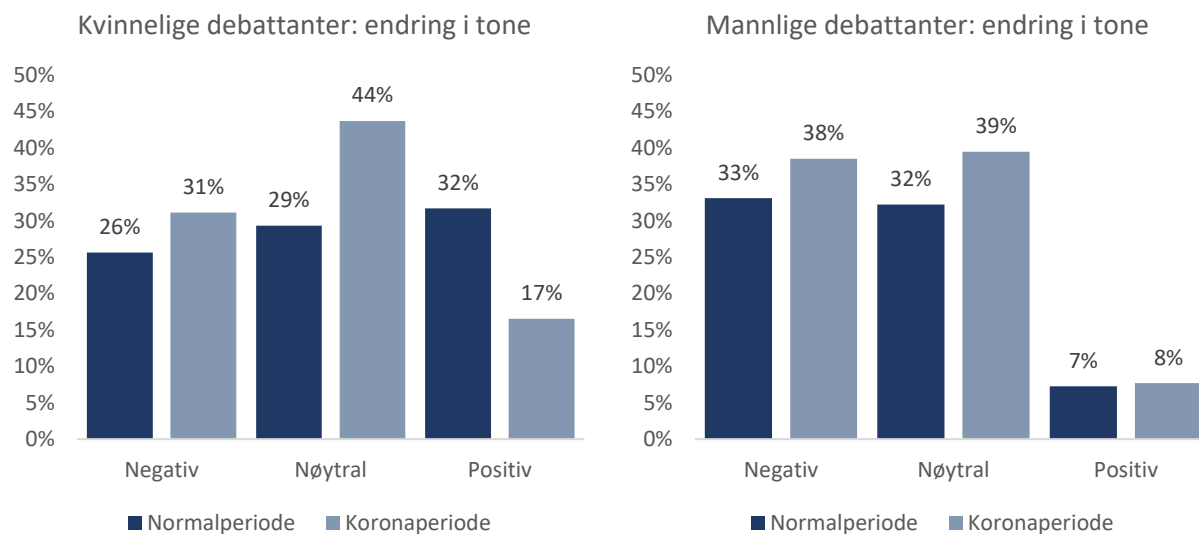

Figur 13: Antall tone i kommentar i normalperiode fordelt på tema og tidsperiode (n=1 587).

Figur 14: Antall tone i kommentar i kriseperiode fordelt på tema og tidsperiode (n=2 297).

Vi har sett at andel kvinnelige debattanter øker i kriseperioden. I normalperioden er 49 prosent av kommentarene publisert av kvinner, mens i koronaperioden er 56 prosent publisert av kvinner. Samtidig øker andelen nøytrale kommentarer og saklig debatt. Selv om både menn og kvinner ser ut til å oftere ytre seg nøytralt i koronaperioden, er økningen betydelig større blant kvinnene. Figur 15 under viser andelen negative, nøytrale og positive kommentarer blant kvinnelige og mannlige debattanter i de to periodene.

Figur 15: Andel kommentarer med negativ, nøytral og positiv tone blant kvinnelige og mannlige debattanter. Normalperioden og koronaperioden. Humor, sarkasme, gif, lenke, emoji og tagg er ikke vist.

Når vi ser på hvordan de ulike tonene fordeler seg i kommentarene postet av kvinner, ser vi at de nøytrale ytringene utgjør 29 prosent av kvinnes kommentarer i normalperioden. I koronaperioden utgjør de hele 44 prosent. Dette kan tyde på at flere kvinner har engasjert seg gjennom saklige og nøytrale ytringer i kommentarfeltene i koronaperioden. For de mannlige debattantene øker nøytrale ytringer fra 32 til 39 prosent.

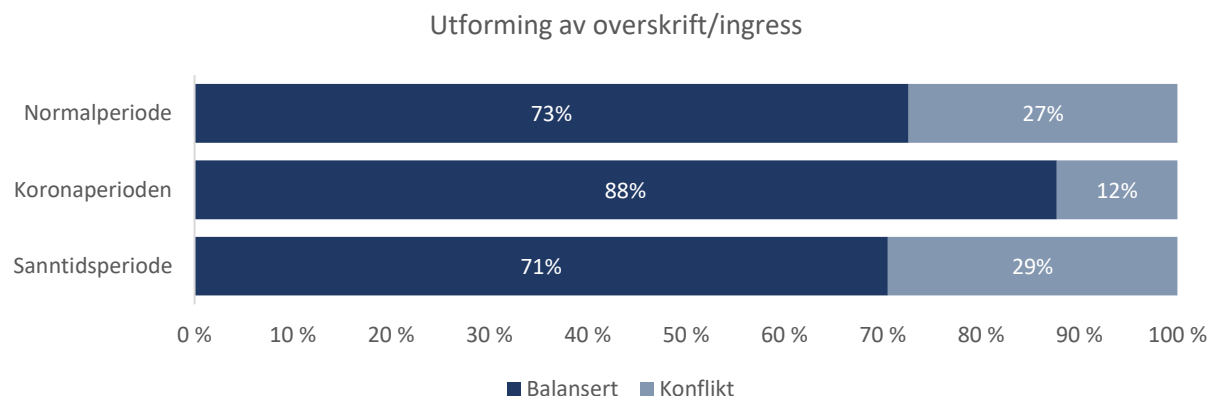
Graden av saklig debatt og nøytrale kommentarer har økt i omtale knyttet til stort sett alle tema i koronaperioden, men spesielt øker andelen nøytrale kommentarer innen temaene medisin og helse, økonomi og næringsliv, og politikk.

Samtidig ser vi at andelen positive ytringer er langt lavere i koronaperioden sammenlignet med normalperioden (fra 32 prosent i normalperioden til 17 prosent i koronaperioden). Forklaringen på endringen i positive kommentarer fra normalperioden til koronaperioden ligger i temaet personstoff og kuriosa. Dette temaet står for majoriteten av de positive kommentarene i normalperioden. I koronaperioden er det langt færre artikler som faller inn under dette temaet, og med det reduseres også de positive kommentarene.

Negative kommentarer ser ut til å øke noe fra normalperioden til koronaperioden (fra 31 prosent til 36 prosent). Økningen fordeler seg omtrent likt mellom kvinner og menn. I normalperioden er 26 prosent av de kvinnelige debattantenes ytringer negative, mens det i koronaperioden er 31 prosent. Mennene ligger høyere enn kvinnene i begge periodene, og øker fra 33 prosent i normalperioden til 38 prosent i koronaperioden. Økningen i negative kommentarer er størst når det er snakk om temaene medisin og helse, politikk og økonomi og næringsliv.

Det er med andre ord de samme tre temaene som engasjerer til mer saklig debatt og til flere negative ytringer. Dette er også de tre temaene som er mest sentrale i koronaomtalen.

Det er en rekke mulige forklaringer på hvorfor disse endringene skjer. Den viktigste forklaringen ligger kanskje i selve journalistikken og utformingen av overskrifter som deles på Facebook. Koronadekningen i mars og april 2020 bar i stor grad preg av å være formidling av fakta og informasjon. Informasjon knyttet til viruset, til spredningen, til tiltakene, de økonomiske og personlige konsekvensene, til situasjonen på landets sykehus og etter hvert også dødsfallene. Slike oppslag er gjerne mer balanserte og mindre konfliktfylte, og byr derfor ikke opp til het debatt i samme grad som mer vinklede oppslag. Dette ser vi også tydelig i tallene (se figur 16 under). I normalperioden var 27 prosent av overskriftene og ingressene konfliktfylte. I kontrollperioden, eller sanntidsperioden, var 29 prosent av overskriftene og ingressene konfliktfylte. Felles for disse to periodene er at de inneholder alle typer tema. I koronaperioden, mars og april 2020, ser vi at kun 12 prosent av overskriftene var konfliktfylte. Det er med andre ord hele 15 prosentpoeng forskjell mellom normalperioden og koronaperioden. Dette tyder på en sammenheng mellom selve journalistikken og overskriften, og tonen i kommentarfeltene. Balanserte overskrifter gir mer balansert debatt.

Figur 16: Andelen overskrifter som er balansert og konfliktfylte i de tre periodene

En tilleggsforklaring kan være at alvoret i situasjonen har ført til økt behov for korrigerende, saklige kommentarer, og at andelen nøytrale kommentarer derfor øker. At personer som under normale omstendigheter ikke engasjerer seg i kommentarfeltene, nå har valgt å ytre seg fordi saken er viktig nok, kan også spille inn. Kanskje flere har vurdert behovet for korrigerende kommentarer stort nok til å faktisk publisere egne meninger? Konsekvensene av feilinformasjon og misforståtte oppfatninger når et smittsomt, dødelig virus sprer seg, kan av flere muligvis ha føltet så alvorlige at de har valgt å engasjere seg i debattfeltene.

Kanskje kan være fordi krisen har rammet så bredt, at også flere har fått noe å engasjere seg i. Og at dette i seg selv har ført til at nye mennesker har engasjert seg i debatten?

Hvorfor andelen kvinner som engasjerer seg i kommentarfeltene øker i koronaperioden, og hvorfor andelen nøytrale kommentarer øker spesielt, er også spørsmål med sammensatte forklaringer. Kanskje har kvinner i større grad følt behov for korrigerende kommentarer? I så fall, hvorfor det? Statistikk viser at antallet som ble direkte rammet av krisen i form av permitteringer og oppsigelser var likt mellom kjønnene¹⁷. Kanskje er det balanserte overskrifter som i større grad engasjerer kvinnelige debattanter?

Og hva er forklaringen på den økte andelen negative ytringer hos både kvinner og menn? Kan frustrasjonen over situasjonen og alvoret i saken føre til flere negative kommentarer? Eller er det rett og slett fordi en økt synlighet hos regjering og andre maktpersoner i kombinasjon med inngripende tiltak,

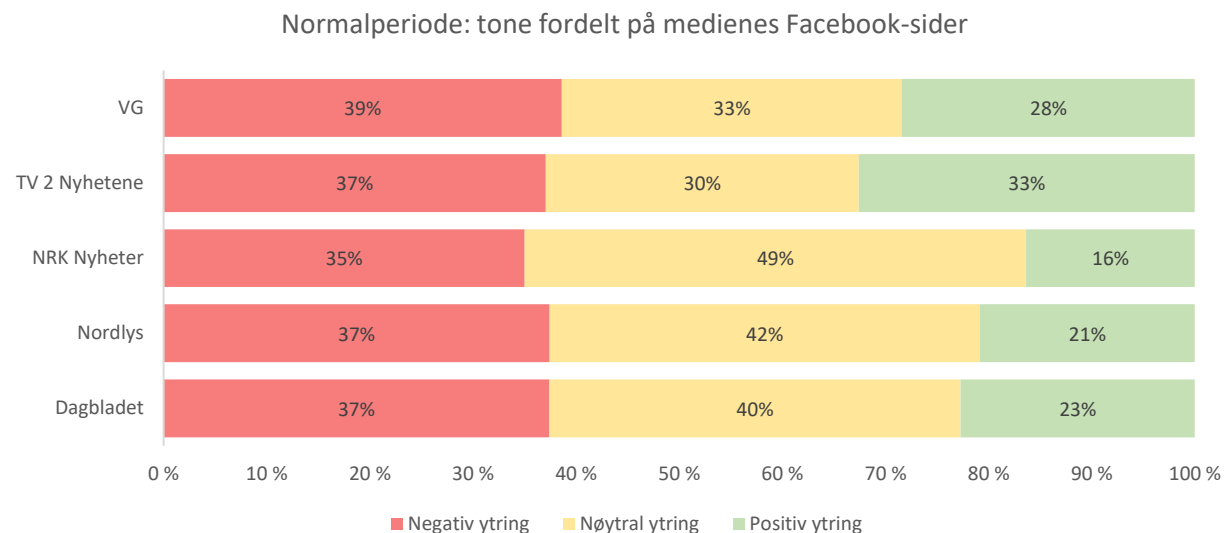
¹⁷ YS (2021) <https://ys.no/nyheter/samfunnsansvar/koronakrisen/hvilke-arbeidstakere-rammes-av-koronakrisen/> (Hentet ut 15.1.2021)

øker behovet for å ventilere uenigheter? Vi forlater disse spørsmålene her, og håper de kan være grobunn for debatt og ytterligere studier.

5.5 Tone i kommentar fordelt på medie

I dette delkapittelet ser vi nærmere på tonen i kommentarene i de fem ulike mediene, og undersøker om det finnes forskjeller i debattkulturen på de ulike Facebook-sidene.

Når det gjelder andelen kommentarer med en negativ tone finner vi i normalperioden få forskjeller mediene imellom. I kommentarene publisert på TV 2 Nyheter, Nordlys og Dagbladets Facebook-sider finner vi 37 prosent med en negativ tone. Noe mer finner vi hos VG med 39 prosent, og noe mindre hos NRK Nyheter med 35 prosent. Den negative tonen er med andre ord relativt lik på tvers av Facebook-sidene. Se figur 17 under.

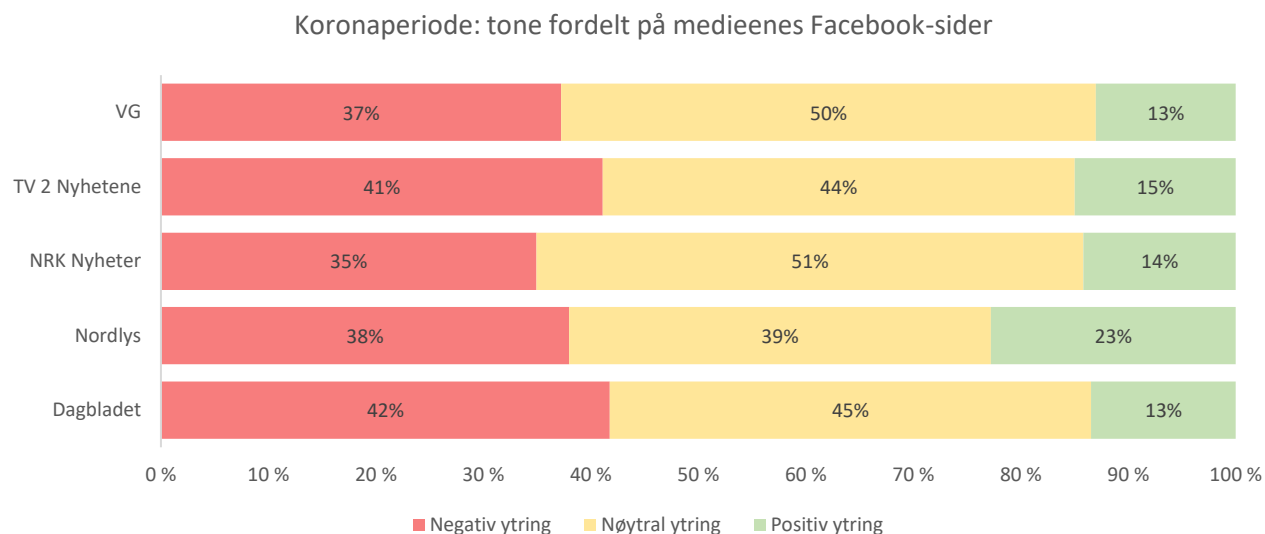
Figur 17: Andel tone i kommentar fordelt på de ulike medienes Facebook-sider under normalperiode. Tone inkludert er positiv ytring, nøytral ytring og negativ ytring (n=1 587). Tonene sarkasme, humor, gif, lenke, emoji og tagger er ekskludert

Ser vi på kommentarer med nøytral og positiv tone finner vi imidlertid større forskjeller i normalperioden. NRK Nyheter har størst andel kommentarer med en nøytral tone (49 prosent). TV 2 Nyhetene har lavest andel med 30 prosent. Det skiller altså 19 prosentpoeng mellom de to mediene. Dette til tross for at NRK Nyheter har en høyere andel konfliktfylte overskrifter i normalperioden.

Forklaringen kan ligge i hvilke tema NRK Nyheter og TV 2 velger å publisere på sine Facebook-sider. TV 2 publiserer et langt høyere antall oppslag som faller inn under personstoff og kuriosa. Vi har sett at det er dette temaet som oftest genererer positive kommentarer, og vi kan anta at dette er forklaringen på hvorfor TV 2 Nyhetene har en høyere andel positive kommentarer og et lavere antall nøytrale kommentarer. VG publiserer også en høyere andel oppslag i denne temakategorien, og det kan derfor også forklare hvorfor VG ligger høyt i andel positive kommentarer.

Figur 18 under viser fordelingen mellom mediene i koronaperioden. Her ser vi at de fleste mediene har en liten økning i andelen negative kommentarer. Størst endring finner vi hos TV2 Nyheter og Dagbladet som øker med henholdsvis fire og fem prosentpoeng. Det er disse to mediene som publiserer flest oppslag som faller inn under kategorien personstoff og kuriosa i normalperioden. Vi har tidligere sett at denne kategorien er betydelig mindre i koronaperioden, og det er derfor sannsynlig at det er endringen i hvilke oppslag som publiseres som gir utslag i andelene negative og positive kommentarer.

Vi ser også at økningen i nøytrale kommentarer gjelder for alle mediene, med unntak av Nordlys som har en liten nedgang. At Nordlys ikke opplever den samme økning i nøytrale kommentarer som de fire riksmidiene, kan ha sammenheng med hvordan overskriftene er formulert. Tallene viser at Nordlys er det mediet som publiserer flest konfliktfylte overskrifter i koronaperioden. Tidligere i analysen har vi sett at det er en tydelig sammenheng mellom andelen nøytrale kommentarer og andelen konfliktfylte/balanserte overskrifter. At Nordlys fortsatt har en høy andel konfliktfylte overskrifter (25 prosent) i koronaperioden kan derfor forklare hvorfor vi ikke ser den samme økningen i nøytrale kommentarer der.

Figur 18: Andel tone i kommentar fordelt på de ulike medienes Facebook-sider under kriseperiode. Tone inkludert er positiv ytring, nøytral ytring og negativ ytring (n=2 297). Tonene sarkasme, humor, gif, lenke, emoji og tagger er ekskludert

5.6 Avsluttende refleksjoner om tone

Hva forteller så tonen om hvordan samtiden manifesterer seg i kommentarfeltene? Den forteller oss først og fremst at en nasjonal krise som koronapandemien ikke utelukkende fører til økt temperatur og negativitet. Noe økt frustrasjon og negativ tone er det, men først av alt forteller funnene oss at den alvorlige situasjonen har gitt mer balanserte, nøytrale og saklige ytringer.

Forklaringen ligger trolig i journalistikken, i mer balanserte overskrifter og ingresser, i situasjonens alvor, i situasjonens bredde, i nye debattanter og i endring hos allerede aktive debattanter.

6 Analyse: Hatefulle ytringer i kommentarfeltene

Når vi nå har sett nærmere på hvordan tonen i kommentarfeltene har endret seg fra normalperioden til koronaperioden, vil vi i denne delen gjennomgå funnene av kommentarer som faller inn under definisjonen for hatytringer. Definisjonen vi har fulgt lyder slik:

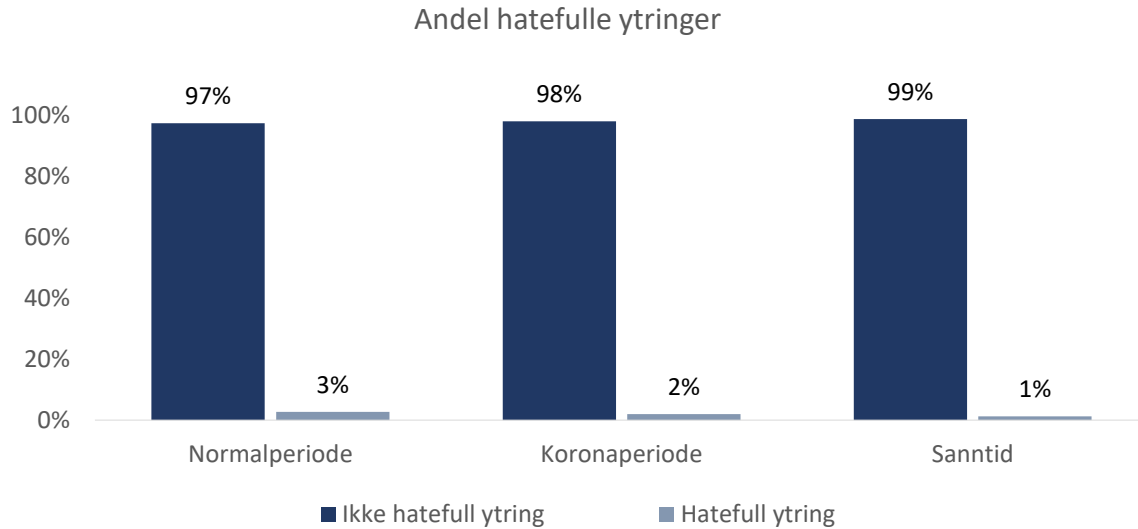
«Hatefulle ytringer forstås som stigmatiserende, nedsettende, krenkende, sjikanerende eller truende ytringer som rammer individets eller en gruppes verdighet, anseelse og status i samfunnet ved hjelp av språklige og visuelle virkemidler som fremmer negative følelser, holdninger og oppfatninger basert på kjennetegn - som for eksempel etnisitet, religion, kjønn, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, alder, politisk syn, sosial status, geografisk tilhørighet eller tilhørighet til nasjonal minoritetsgruppe».

Les mer om definisjonen i kapittel 2.

119 av de 5 309 kommentarer i datagrunnlaget faller inn under definisjonen av hatefulle ytringer. Dette tilsvarer om lag to prosent av kommentarene publisert på de ulike medienes Facebook-sider. Det er viktig å merke seg at normalperioden og koronaperioden er samlet inn og analysert måneder etter at kommentarene ble publisert. Dette gir Facebook og medienes mulighet til å moderere og fjerne kommentarer som bryter med deres retningslinjer. Dette gjelder ikke for perioden for sanntid hvor kommentarer ble samlet inn og analysert etter hvert som de ble publisert i kommentarfeltene 17-18. november 2020.

Fordi datagrunnlaget for dette kapittelet er betydelig mindre enn for kapittelet som ser på tonen i kommentarene (119 kommentarer mot 5 309 kommentarer totalt), vil vi her i mindre grad trekke slutninger fra det spesielle til det generelle. Vi vil heller bruke mer plass på å gjennomgå de faktiske funnene som er gjort.

Figur 19 viser andelen hatefulle ytringer i de tre periodene. I normalperioden er det registrert 57 hatefulle ytringer av totalt 2 000 kommentarer, noe som utgjør en andel på tre prosent. Under koronaperioden er det registrert 53 hatefulle ytringer av totalt 2 586 kommentarer, noe som utgjør en andel på om lag to prosent. I perioden analysert i sanntid har vi registrert ni hatefulle ytringer av totalt 723 kommentarer, hvilket utgjør om lag én prosent.

Figur 19: Andel hatefulle og ikke-hatefulle ytringer (n=5 390). Ikke hatefull ytring i normalperiode (n=1 946), i koronaperiode (n=2 535) og live-koding (n=714). Hatefull ytring i normalperiode (n=57), i koronaperiode (n=53) og sanntid-koding (n=9)

6.1 Hatefulle ytringer fordelt etter medium og tema

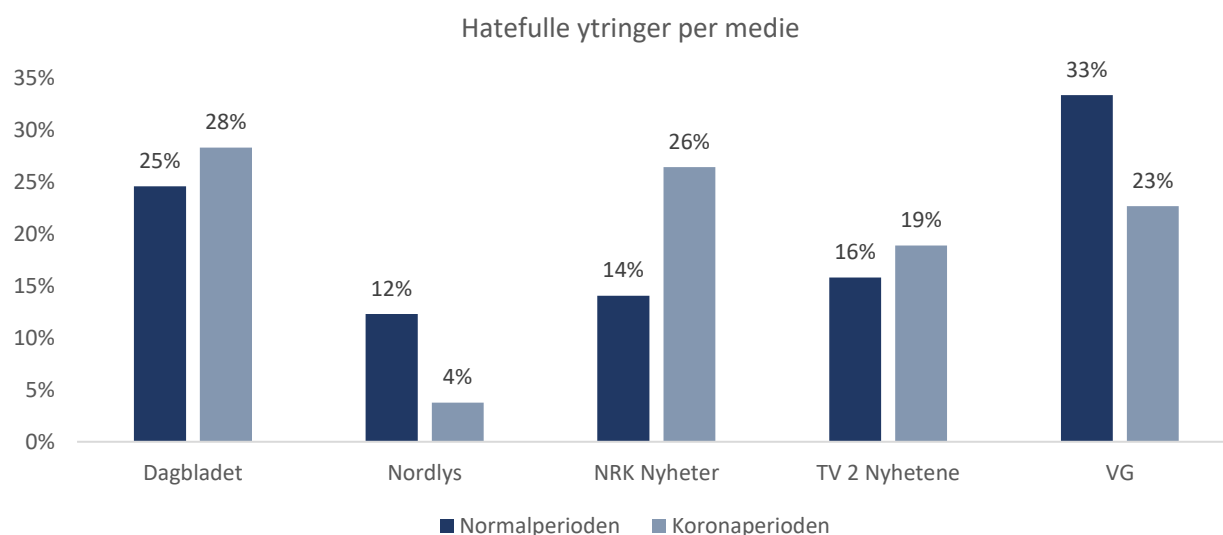
Variasjonen i antallet hatefulle ytringer fra normalperioden til koronaperioden ser ut til å variere noe mellom de fem mediene. For tre av mediene finner vi faktisk en økning i antallet og andelen hatefulle ytringer fra normalperioden til koronaperioden. Se figur 20 under.

Det er på NRK Nyheter sin Facebook-side vi ser størst økning i antall og andel hatefulle ytringer i koronaperioden. Fra åtte hatefulle ytringer (14 prosent av de hatefulle ytringene i normalperioden) til 14 hatefulle ytringer i koronaperioden (26 prosent av ytringene i koronaperioden). Vi finner også en økning i Dagbladets og TV 2 Nyhetenes kommentarfelt. Dagbladet øker fra 15 prosent til 28 prosent, mens TV 2 Nyhetene øker fra 16 til 19 prosent.

Samtidig ser vi at nedgangen kan spores til to av mediene: Nordlys og VG. I Nordlys' kommentarfelt minker antallet hatefulle ytringer fra sju til to, og i VGs kommentarfelt minker de fra 19 til 12. Dette tilsvarer en endring fra 12 til 4 prosent for Nordlys, og en endring fra 33 til 23 prosent for VG.

Det er vanskelig å fastslå om dette skyldes tilfeldige variasjoner eller hvorvidt det er et tegn på en trend. Den nærmeste forklaringen på at VG har hatt en nedgang i antallet hatytringer er at mediet også hadde

en stor endring i tonen i kommentarfeltet. Andelen nøytrale kommentarer økte fra 33 prosent i normalperioden til 50 prosent i koronaperioden. NRK Nyheter viser imidlertid motsatt trend: samtidig som andelen nøytrale kommentarer øker, øker også andelen hatefulle kommentarer. Andelen kvinner og menn som ytrer seg i kommentarfeltene i de to mediene er også den samme. Likevel opplever NRK Nyheter en økning i andelen hatefulle ytringer, mens VG opplever en nedgang. Dette kan tyde på at vi her snakker om tilfeldige variasjoner.

Figur 20: Antall hatefulle ytringer fordelt på mediernes Facebook-sider i normalperioden (n=57) og koronaperioden (n=53)

Videre i dette delkapittelet vil vi se nærmere på sammenhengen mellom tema i artikkelen og kommentarer som inneholder hatefulle ytringer. Dette vil gi noen indikasjoner på hvilke nyhetssaker som utløser mest hat i kommentarfeltet.

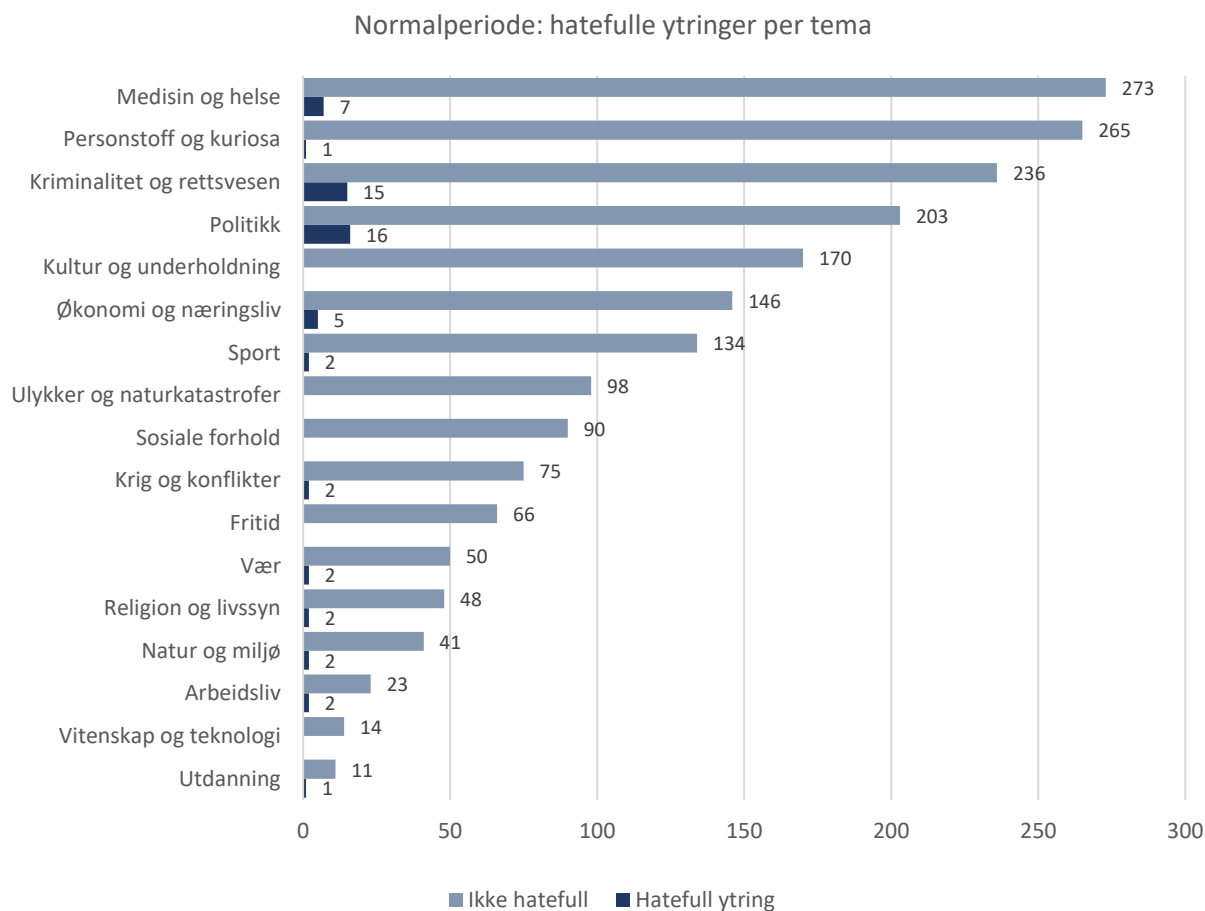
Figur 21 under viser hvordan de hatefulle ytringene fordeler seg etter nyhetstema i normalperioden. Totalt er det registrert 57 hatefulle ytringer av 2000 kommentarer i normalperioden. Det er i forbindelse med politikkartikler vi finner det høyeste antallet hatytringer, med totalt 16 kommentarer.

Videre følger kriminalitet/rettsvesen der vi finner 15 hatefulle ytringer. I forbindelse med medisin/helse finner vi sju hatefulle ytringer, og i forbindelse med økonomi/næringsliv fem hatefulle ytringer. I

forbindelse med sport, vær, religion/livssyn, natur/miljø, krig/konflikter og arbeidsliv finner vi to hatefulle ytringer.

Personstoff/kuriosa, og utdanning har generert én hatefull ytring hver.

Vi finner ingen hatefulle ytringer i forbindelse med kultur/underholdning, ulykker/naturkatastrofer, sosiale forhold, fritid og vitenskap/teknologi.

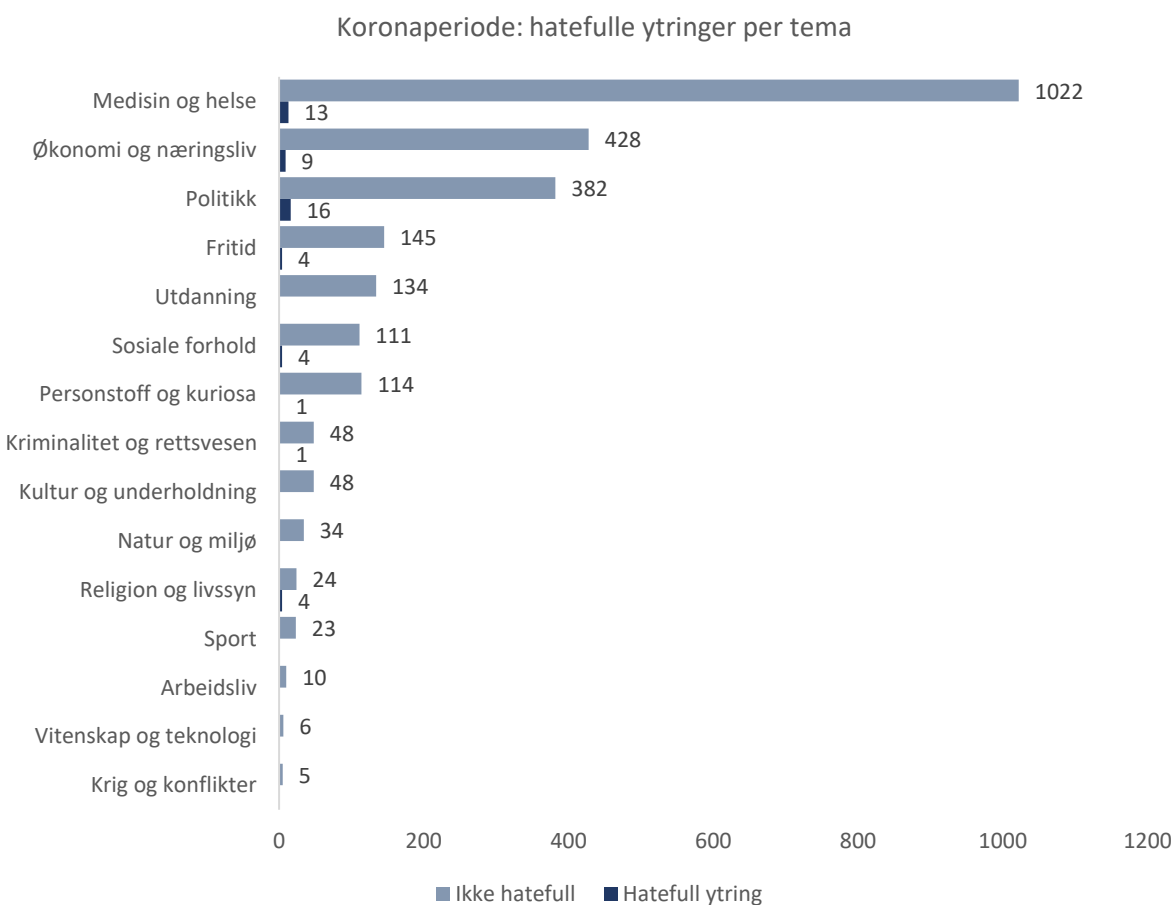
Figur 21: Andelen av tema i redaksjonell artikkel under normalperioden, fordelt etter hva slags tema nyhetssaken handler om og hvorvidt den er en hatefull ytring, eller ikke hatefull

Figur 22 viser hvordan de hatefulle ytringene fordeler seg etter nyhetstema i koronaperioden. Totalt er det registrert 53 hatefulle ytringer av 2 586 kommentarer i koronaperioden.

Også i koronaperioden er det knyttet til politikk vi finner flest hatefulle ytringer. I likhet med normalperioden finner vi 16 kommentarer som inneholder hatefulle ytringer i forbindelse med dette temaet.

Videre følger medisin/helse der vi finner 13 hatefulle ytringer, og økonomi/næringsliv der vi finner ni. I forbindelse med fritid, sosiale forhold og religion/livssyn finner vi fire hatefulle ytringer. I forbindelse med personstoff/kuriosa, kriminalitet/rettsvesen finner vi én.

Vi finner ingen hatefulle ytringer i forbindelse med utdanning, kultur/underholdning, natur/miljø, sport, arbeidsliv, vitenskap/teknologi og krig/konflikter.

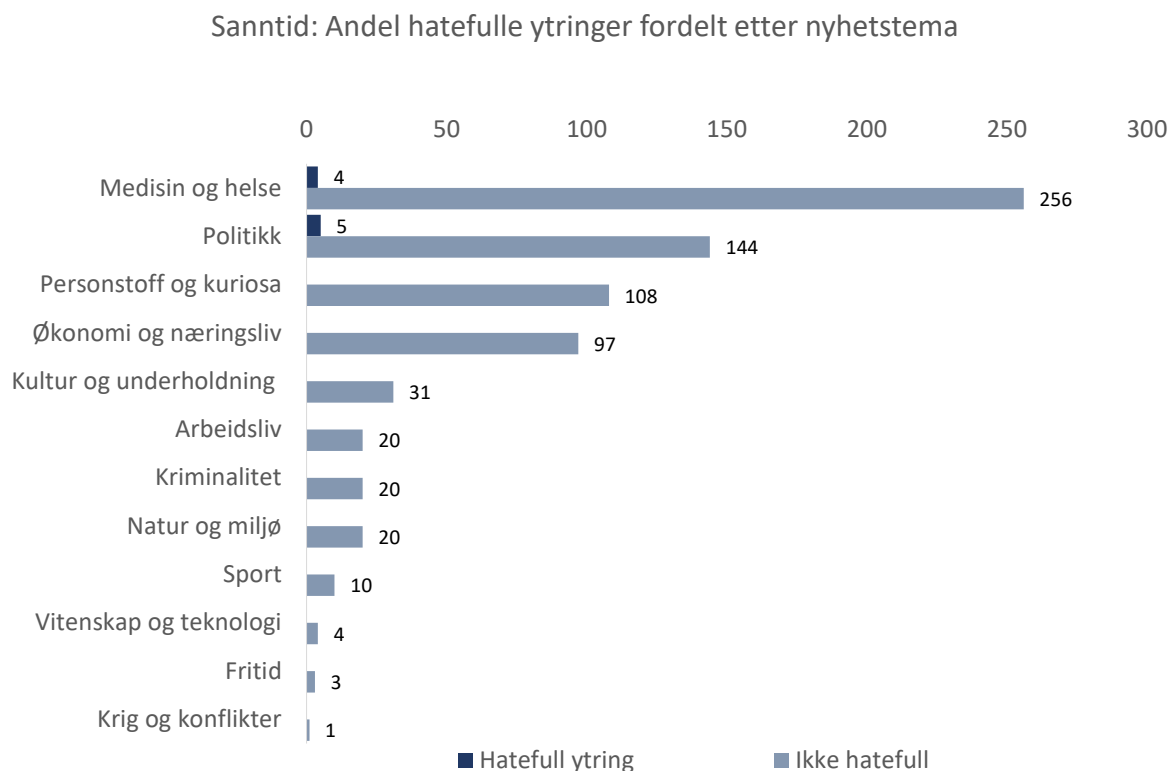

Figur 22: Andelen av tema i redaksjonell artikkel under koronaperioden, fordelt etter hva slags tema nyhetssaken handler om og hvorvidt den er en hatefull ytring, eller ikke hatefull

Vi ser altså at hatefulle ytringer i forbindelse med økonomi/næringsliv øker i koronaperioden. Samtidig minker antallet hatefulle ytringer i forbindelse med kriminalitet/rettsvesen, et tema som genererte mange i normalperioden. Aller flest hatefulle ytringer kommer i forbindelse med politikk, og dette gjelder for både normalperioden og koronaperioden.

Figur 23 viser hvordan de hatefulle ytringene fordeler seg etter nyhetstema i sanntidsperioden. Som tidligere nevnt, ble kommentarene i sanntidsperioden registrert og analysert etter hvert som de ble publisert. Dette for å fange opp kommentarer før de eventuelt ble moderert bort fra mediene eller Facebook. Totalt er det registrert ni hatefulle ytringer av 723 kommentarer i koronaperioden. Vi finner med andre ord ikke flere hatefulle kommentarer i sanntidsperioden, enn i de to periodene som er analysert måneder etter kommentarene ble publisert. Dette indikerer at mengden hatefulle ytringer som modereres bort ikke er betydelig.

Det er i forbindelse med politikk og medisin/helse vi finner de hatefulle ytringene i sanntidsperioden. Fem hatefulle ytringer publiseres i forbindelse med nyhetstemaet politikk, og fire i forbindelse med medisin/helse. Dette er i tråd med funnene fra koronaperioden, hvor det også var flest hatefulle ytringer i forbindelse med disse to temaene.

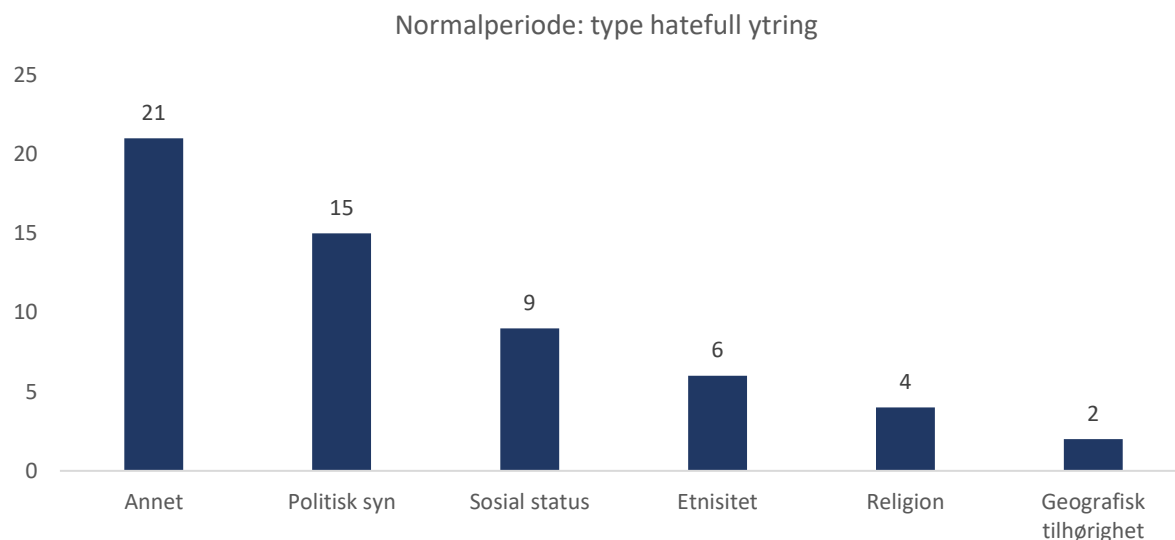

Figur 23: Andelen av tema i redaksjonell artikkel under sanntid-perioden, fordelt etter hva slags tema nyhetssaken handler om og hvorvidt den er en hatefull ytring, eller ikke hatefull

6.2 Type hatefulle ytringer

De 119 hatefulle ytringene er videre kategorisert etter hvilke grunnlag ytringene er rettet mot. Her har vi kategorisert hver hatefulle ytring etter grunnlagene som fremkommer av definisjonen (les mer om denne i kapittel 2).

Figur 24 viser hvilke grunnlag de hatefulle ytringene i normalperioden retter seg mot. Av 57 hatefulle ytringer i normalperioden er 21 kategorisert som «annet», noe som utgjør 39 prosent av de hatefulle ytringene.

Figur 24: Andelen av hatefulle ytringer fordelt etter hvilket grunnlag hatet er rettet mot i normalperioden (n=57)

Under annet har vi kategorisert hatytringer som ikke kan knyttes direkte til grunnlagene i definisjonen, og her finner vi blant annet hat rettet mot utseende. For eksempel skriver en bruker «Skammelig. Den kroppen et fora med masse drit 🍌 Lurer vel egentlig bare seg selv 🤪». En annen bruker skriver «Jeg kan ikke skjønne at denne fettklompen er arbeids dykdid».

Skammelig. Den kroppen et fora med masse drit 🍌 Lurer vel egentlig bare seg selv 🤪

Jeg kan ikke skjønne at denne fettklompen er arbeids dykdid

Illustrasjon 8: Eksempler på kommentarer hvor hatet rettes mot annen i normalperioden

Videre retter 15 hatefulle ytringer seg mot politisk syn. Dette utgjør 26 prosent av de hatefulle ytringene i normalperioden. Her er hatet hovedsakelig rettet mot politisk tilhørighet. For eksempel skriver en bruker «Hvordan kan de finne på å sende noen hjem på denne måten??? 🤬 nei sku ha dopa ned helseministeren så han ikke fikk gjort rede for seg...(men han skal huske alt) satt på han ei bleie og sykehusskjorte....latt han ligge der i sin egen avføring ei god stund...og når han skal hjem ...bare skjorta

og evt ei bleie....hvor går grensen for hvor mye de eldre skal lide?? D er jo de som jobba for at vi skal ha d godt.....😞». En annen bruker skriver «Han er en arrogant narsisist som liker å høre sin egen stemme!».

Hvordan kan de finne på å sende noen hjem på denne måten???😞 nei sku ha dopa ned helseministeren så han ikke fikk gjort rede for seg...(men han skal huske alt) satt på han ei bleie og sykehuskjorte....latt han ligge der i sin egen avføring ei god stund...og når han skal hjem ...bare skjorta og evt ei bleie....hvor går grensen for hvor mye de eldre skal lide?? D er jo de som jobba for at vi skal ha d godt.....😞

Han er en arrogant narsisist som liker å høre sin egen stemme!

Illustrasjon 9: Eksempler på kommentarer hvor hatet rettes mot politisk syn i normalperioden

Ni ytringer er rettet mot sosial status. Dette utgjør 17 prosent av hatytringene i normalperioden. Her finner vi hat rettet mot mennesker, eller gruppers sosiale status. Med det menes mennesker og grupper med status, respekt og antatt kompetanse i samfunnet som leger, rådmenn og politikere.

Kong Raymond kjøpe bolig til innvandre til høy pris med folk sin skattepenger.

Illustrasjon 10: Eksempler på kommentarer hvor hatet rettes mot sosial status i normalperioden

Fem hatefulle ytringer er knyttet mot etnisitet og utgjør ni prosent av de hatefulle ytringene i normalperioden. Her er hatet rettet mot etnisiteten til mennesker, eller grupper. «Avskum 😞» skriver en bruker kort, som kommentar til et oppslag om en gruppe mennesker i India. Et eksempel på at hatytringer ikke trenger å utgjøre mer enn ett ord.

Avskum 😞

Illustrasjon 11: Eksempel på kommentar hvor hatet rettes mot etnisitet

Tre hatefulle ytringer er rettet mot religion i normalperioden, noe som utgjør seks prosent av de totale hatefulle ytringene i normalperioden. To hatefulle ytringer er knyttet mot geografisk tilhørighet. De to oppslagene knyttet seg mot sport og kriminalitet, og utgjør fire prosent av de totale hatefulle ytringene i normalperioden.

For et forkastelig forslag å avskaffe en fin og koselig norsk tradisjon. Avskaffe han som unge venstre leder er kanskje et bedre forslag.. men han har jo en Abid Raja som nestleder som gjør alt han kan for å innføre Islam og samtidig ønsker å avskaffe kristendommen i Norge...så ikke så uventet at dette kommer fra venstresiden.

Typisk holmen folka.raner butikken istedenfor å handle..

Illustrasjon 12: Eksempel på kommentar hvor hatet rettes mot religion (øverst) og geografisk tilhørighet (nederst)

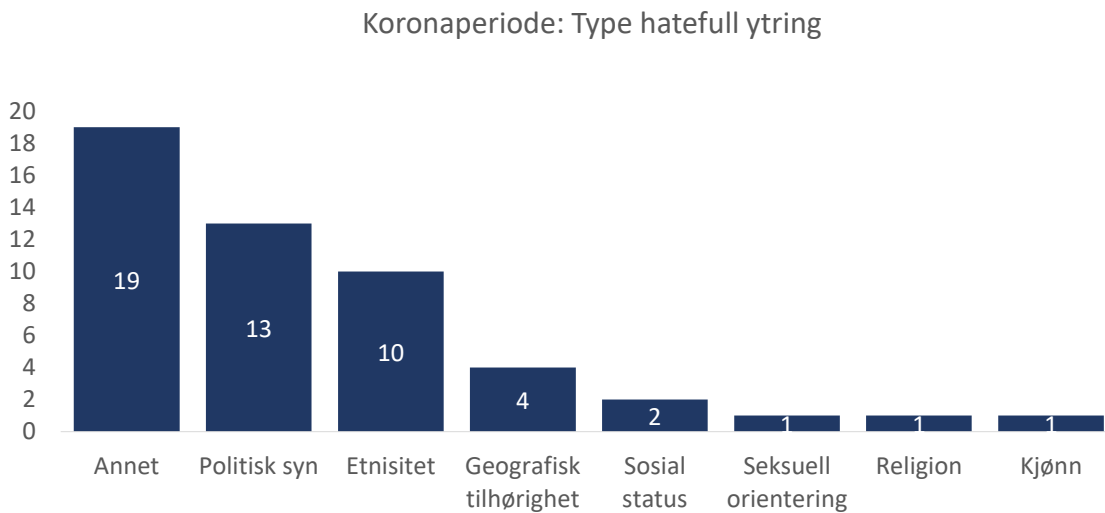
Figur 25 under viser andelen hatefulle ytringer fordelt etter hvilket grunnlag hatet er rettet mot i koronaperioden.

I denne perioden er 19 hatefulle ytringer rettet mot andre grunnlag enn de som er eksemplifisert i definisjonen. Dette utgjør en andel på 37 prosent av de hatefulle ytringene i koronaperioden. Her finner vi blant annet hat knyttet til mennesker eller grupper som ikke tar koronapandemien alvorlig, bryter regler, eller som utnytter situasjonen for egen vinning. Her finner vi også hat rettet mot hytteeiere i forbindelse med «hytteforbudet» regjeringen innførte¹⁸, og mot hytteeiere som søkte om flyttemeldinger til fritidsboliger under koronakrisen. For eksempel skriver en bruker «La nå disse idiotene sitte innesnødd på hytta til de blir friske. De har selv satt seg i situasjonen og som voksne, ansvarlige mennesker burde de vite bedre og ta hensyn til familien. Dette er ansvarsfraskrivelse mot bedre vitende og de fortjener ikke hjelpen de etterspør. 🤔».

¹⁸ 19. mars ble det innført forbud mot å overnatte på fritidseiendom utenfor egen kommune. Hytteforbudet ble opphevet 21. april. Regjeringen (2020) <https://www.regjeringen.no/no/tema/Koronasituasjonen/sporsmal-og-svar-om-koronasituasjonen/hytteforbud/id2695830/> (Hentet ut: 5.1.2020)

La nå disse idiotene sitte innesnødd på hytta til de blir friske. De har selv satt seg i situasjonen og som voksne, ansvarlige mennesker burde de vite bedre og ta hensyn til familien. Dette er ansvarsfraskrivelse mot bedre vitende og de fortjener ikke hjelpen de etterspør. 🙄

Illustrasjon 13: Eksempler på kommentarer hvor hatet rettes mot annet i koronaperioden

Figur 25: Andelen av hatefulle ytringer fordelt etter hvilket grunnlag hatet er rettet mot i koronaperioden (n=51)

Videre er det registrert 13 hatefulle ytringer rettet mot politisk syn, noe som utgjør 25 prosent av ytringene i koronaperioden. Her finner vi hat rettet mot politisk tilhørighet, hovedsakelig knyttet til norske politikere og den amerikanske presidenten Donald Trump. Ti hatefulle ytringer er rettet mot etnisitet, noe som utgjør 20 prosent av de hatefulle ytringene i koronaperioden. De resterende hatefulle ytringene retter seg mot geografisk tilhørighet (fire hatefulle ytringer), sosial status (to hatefulle

ytringer), seksuell orientering (en hatefull ytring), religion (en hatefull ytring) og kjønn (en hatefull ytring).

Nok en innvandrer som vil frata "nye landsmenn" alt ansvar om å lære seg språket. Nei, NRK har ikke noe "ansvar" for å lære somaliere norsk.

Grensene burde jo vært stengt permanent med militært grense politi som står der og slipper igjennom akkurat som i Mexico så man har kontroll på alt dop og driten som kommer inn og for ikke å snakke om alle illegale innvandrere som løper over alt da hadde det litt mindre av alt

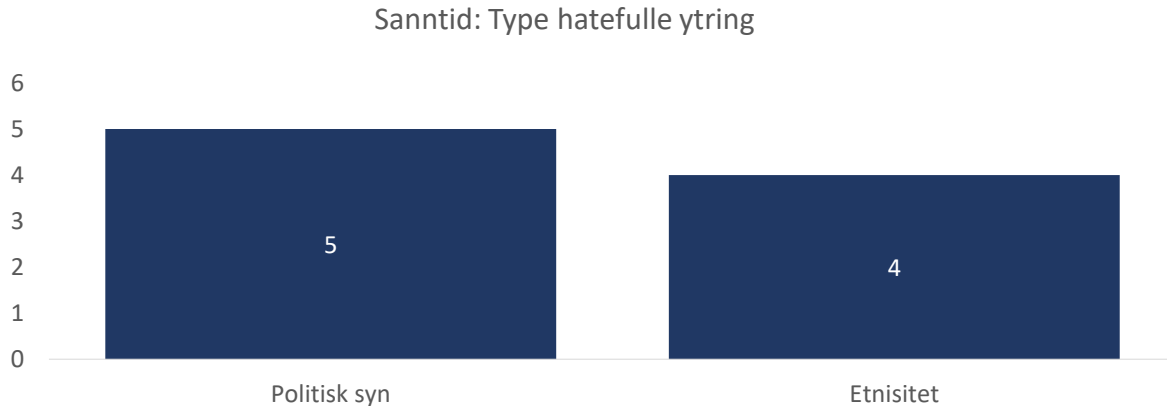
Illustrasjon 14: Eksempler på kommentarer hvor hatet rettes mot etnisitet i koronaperioden

Figur 26 viser hvilket grunnlag de hatefulle ytringene var rettet mot i sanntidsperioden. I denne perioden registrerte vi ni hatefulle ytringer. Her var fem hatefulle ytringer rettet mot politisk syn, og fire mot etnisitet. En bruker skrev blant annet «Nei din historieløse, uvitende redneck. Det var IKKE valgfusk og NEI Obama startet Ikke Afghanistan eller Irak krigene. Les en bok. Utdanne deg selv. 🙄😭».

Nei din historieløse, uvitende redneck. Det var IKKE valgfusk og NEI Obama startet Ikke Afghanistan eller Irak krigene. Les en bok. Utdanne deg selv. 🙄😭

Har ingenting med bibelbeltet å gjøre. Les, smitteutbrudd i Sarpsborg, somalisk miljø, smitteutbrudd i Lyngdal? rumensk miljø. Tolk det.

Illustrasjon 15: Eksempler på kommentarer hvor hatet rettes mot politisk syn (øverst) og etnisitet (nederst) i sanntid

Figur 26: Andelen av hatefulle ytringer fordelt etter hvilket grunnlag hatet er rettet mot i sanntidsperioden (n=9)

Vi finner ingen særlige forskjeller mellom regionmediet Nordlys og de øvrige riksmediene hva gjelder *andelen* hatefulle ytringer. Hva ytringene knytter seg til har derimot et mer regionalt preg. Blant de hatefulle ytringene publisert på Nordlys' Facebook-side i normalperioden finner vi kommentarer knyttet til Fagereng-tragedien, nye skilt på Tromsøya, sluttpakke til permittert rådmann og bilbøter.

I koronaperioden er det registrert to hatefulle ytringer i Nordlys' kommentarfelt. Dette er hat rettet mot «søringer» og hyttefolket. En bruker skriver «Ser bare hva som har skjedd sørpå.. HELT RESPEKTLØS !!! Dem har nyttet godværet inne på kafeer, puber, og ute-restauranter. Også får vi ikke lov å nekte dem å komme nordover. ALDRI I LIVET OM DEM FOR KOMME HIT. SLIKE RESPEKTLØSE SURKEBAILLER FÅR IKKE LOV Å KOMMR HIT OPP». En annen bruker skriver «Skammløst. Regjeringa gjær.det vanskeøig og ta vare på hyttene. Inhen komuner har individer som har empati.sympati når.det trenges. Men peng skal de ha uansett». Det er ikke registrert noe hat rettet mot samer i periodene som er analysert.

Ser bare hva som har skjedd sørpå.. HELT RESPEKTLØS !!! Dem har nytet godværet inne på kafeer, puber, og ute-restauranter. Også får vi ikke lov å nekte dem å komme nordover. ALDRI I LIVET OM DEM FOR KOMME HIT. SLIKE RESPEKTLØSE SURKEBAILLER FÅR IKKE LOV Å KOMMR HIT OPP

Skammløst. Regjeringa gjør det vanskelig og ta vare på hyttene. Inhen komuner har individer som har empati.sympati når det trengs. Men peng skal de ha uansett

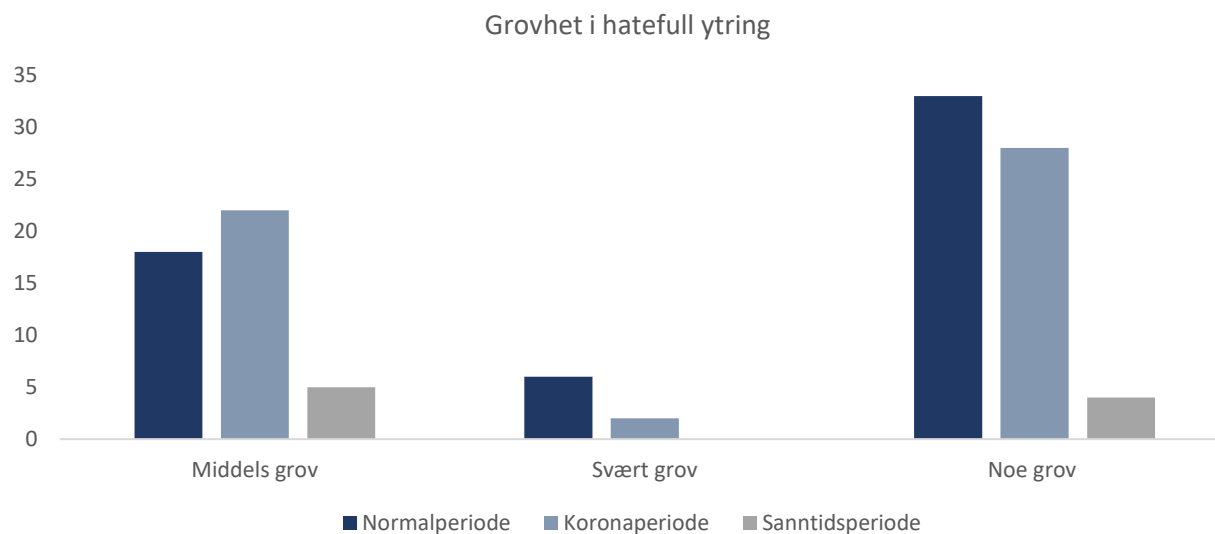
Illustrasjon 16: Eksempler på kommentarer med hatefulle ytringer publisert i Nordlys

6.3 Grovhet i hatefulle ytringer

Videre har vi vurdert hvor grove de 119 hatefulle ytringene er. Her har vi brukt en tredelt skala fra noe grov til svært grov.

I vurderingen av grovhet er det benyttet semantiske prinsipper. De *noe* hatefulle ytringene er typisk ikke like kraftige og direkte, og de kom som en liten del av en lengre melding. De *svært* grove hatefulle ytringene er kommentarer som direkte angriper mennesker, eller grupper, og hvor det ikke er noe tvil om at det er hat rettet mot et annet menneske, eller gruppe. De *middels* grove hatefulle ytringene utgjør en mellomting mellom de noe grove og de svært grove ytringene. Her er ordbruken noe kraftigere og noe mer direkte enn i kommentarer kategorisert som noe hatefulle.

Figur 27 viser de hatefulle ytringene fordelt etter grovhet i alle tre perioder. I normalperioden er det ytret 56 hatefulle ytringer. Av disse er 33 vurdert som noe grove, 18 som middels grove og seks er vurdert som svært grove.

Figur 27: Andelen av hatefulle ytringer fordelt etter grovhet i ytringen (n=118)

For eksempel skriver en bruker: «Fy f det skal bli så digg å slippe å se den fyren i mediene noe mer. Så mye oppmerksomhet han har fått, og så utrolig lite substans han har kommet med!!! Det har vært så slitsomt!» Denne er vurdert som noe grov. En annen bruker skriver «Jeg kan ikke skjønne at denne fettklompen er arbeids dykdid». Denne er vurdert som middels grov. En tredje bruker skriver «Det virker jo som ordføreren i Balsfjord er svært så fornøyd etter udåden som hun har stelt i stand, hun smiler jo fra øre til øre. Hadde ikke ørene stått i veien så hadde vel smilet gått rundt hele kålen hennes, man kan bli kvalm og uvel av mindre. FYSJ!!!», og en annen skriver en bruker «Fjern hundebæsjen strakst 🤢».

Begge er vurdert som svært grove. Som figur 27 viser er størst andel hatefulle ytringer vurdert som noe grove.

Fy f det skal bli så digg å slippe å se den fyren i mediene noe mer. Så mye oppmerksomhet han har fått, og så utrolig lite substans han har kommet med!!! Det har vært så slitsomt!

Jeg kan ikke skjønne at denne fettklompen er arbeids dykdid

Det virker jo som ordføreren i Balsfjord er svært så fornøyd etter udåden som hun har stelt i stand, hun smiler jo fra øre til øre. Hadde ikke ørene stått i veien så hadde vel smilet gått rundt hele kålen hennes, man kan bli kvalm og uvel av mindre. FYSJ!!!

Fjern hundebæsjen strakst 🤢

Illustrasjon 157: Eksempler på kommentarer som er noe (øverst), middels (midten) og svært grove (de to nederste)

I koronaperioden er det ytret totalt 52 hatefulle ytringer og av disse er 28 kategorisert som noe grove, 22 som middels grove og to som svært grove. I sanntidsperioden er det ytret ni hatefulle ytringer og av disse er sju noe grove og to middels grove.

6.4 Objektet for hatet

Videre vil vi se på hvem de hatefulle kommentarene retter seg mot. Vi har kategorisert kommentarene etter hvorvidt de retter seg mot er en gruppe, myndighet, offentlig person, en eller flere debattanter i den aktuelle debatten, en eller flere enkeltindivider, eller både individer og grupper. Formålet med dette er å forsøke å avdekke potensielle tendenser i hvem hatet i kommentarfeltene retter seg mot.

I 24 av 57 hatefulle kommentarer i normalperioden ser vi at hatet er rettet mot en gruppe. Se figur 28. Dette utgjør 42 prosent av kommentarene. For eksempel skriver en bruker «Dette landet har ingenting å skryte av, jeg skammer meg over å være norsk», og en annen skriver «MDG er vel dem som står for raseringen rundt om kring når det gjelder trær blandt annet..et svin eller to bryr dem seg nok ikke med..🤬🤬». Begge retter seg mot grupper, selv om den første er betydelig større enn den andre.

Dette landet har ingenting å skryte av, jeg skammer meg over å være norsk

MDG er vel dem som står for raseringen rundt om kring når det gjelder trær blandt annet..et svin eller to bryr dem seg nok ikke med..😏😏

Illustrasjon 168: Eksempler på kommentarer som er rettet mot gruppe

I 15 kommentarer finner vi hatefulle ytringer rettet mot offentlige personer. I forbindelse med en artikkel der en kjent politiker uttaler seg, skriver en bruker: «Jeg trodde vi var kvitt han og den møkka en gang for alltid».

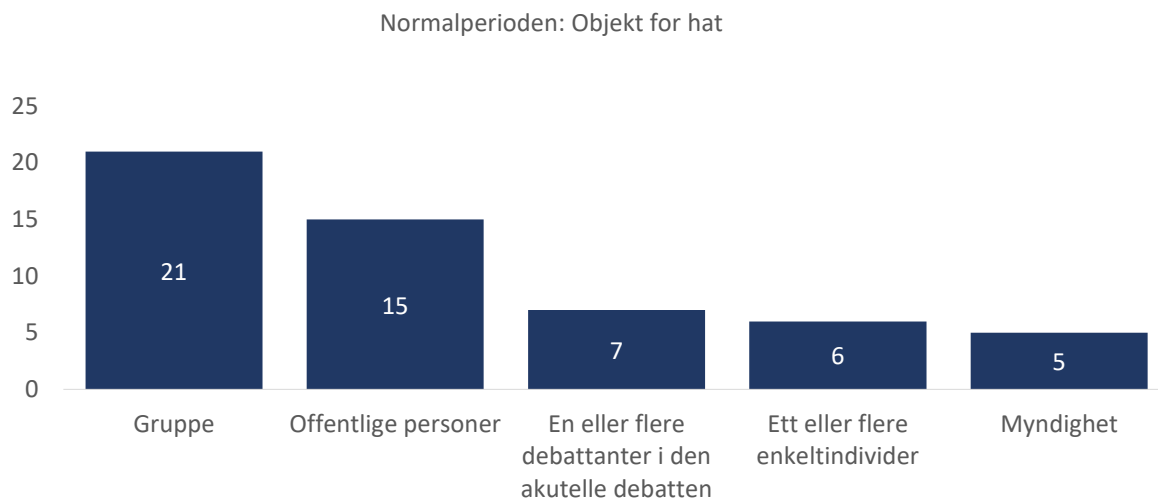
Vi finner også sju tilfeller der hatet rettes mot én eller flere debattanter i det samme kommentarfeltet. For eksempel svarer en bruker på en annens kommentar: «Ho bra? Faen meg skada du eller? Er ikke bra at det skjer uansett by».

Videre er seks hatefulle ytringer rettet mot en eller flere enkeltindivider, og fem er rettet mot myndighet.

Jeg trodde vi var kvitt han og den møkka en gang for alltid

Ho bra? Faen meg skada du eller? Er ikke bra at det skjer uansett by

Illustrasjon 179: Eksempler på kommentarer som er rettet offentlige personer (øverst) og en eller flere debattanter i den aktuelle debatten(nederst).

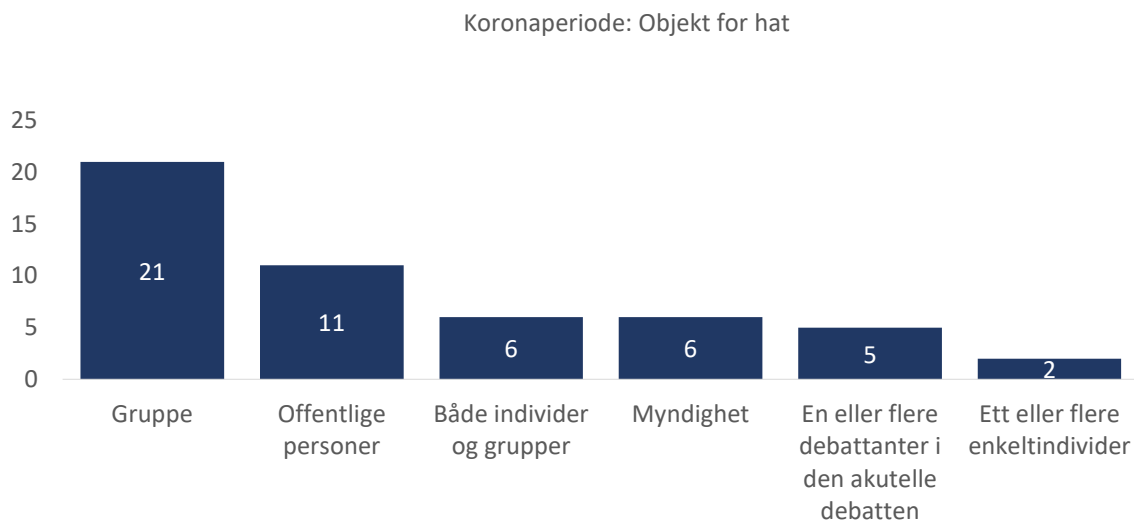

Figur 28: Andelen av hatefulle ytringer fordelt etter objekt for hat i normalperioden (n=57)

I koronaperioden er det registrert 52 hatefulle ytringer. Det ser ikke ut til å være store endringer i hvem de hatefulle ytringene retter seg mot. Også i koronaperioden er det flest hatefulle ytringer som retter seg mot grupper. Totalt 22 kommentarer, mot 24 i normalperioden. Se figur 29.

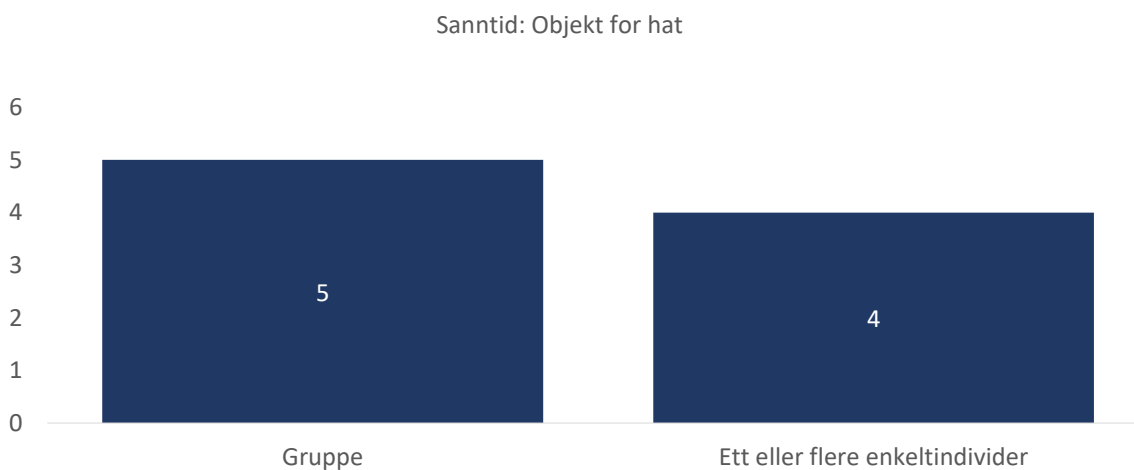
Videre rettes elleve hatefulle kommentarer mot offentlige personer. Seks hatefulle ytringer er rettet mot både individ og gruppe i samme kommentar. Seks hatefulle ytringer er også rettet mot myndigheter. Fem er rettet mot andre debattanter i samme kommentarfelt. To er rettet mot en eller flere enkeltindivider.

Funnene viser at det er grupper og offentlige personer som mottar flest hatefulle ytringer i begge periodene.

Figur 29: Andelen av hatefulle ytringer fordelt etter objekt for hat i koronaperioden (n=51)

I sanntidsperioden er det registrert ni hatefulle ytringer. Fem av disse retter seg mot en gruppe, og fire retter seg mot en eller flere enkeltindivider. Se figur 30 under.

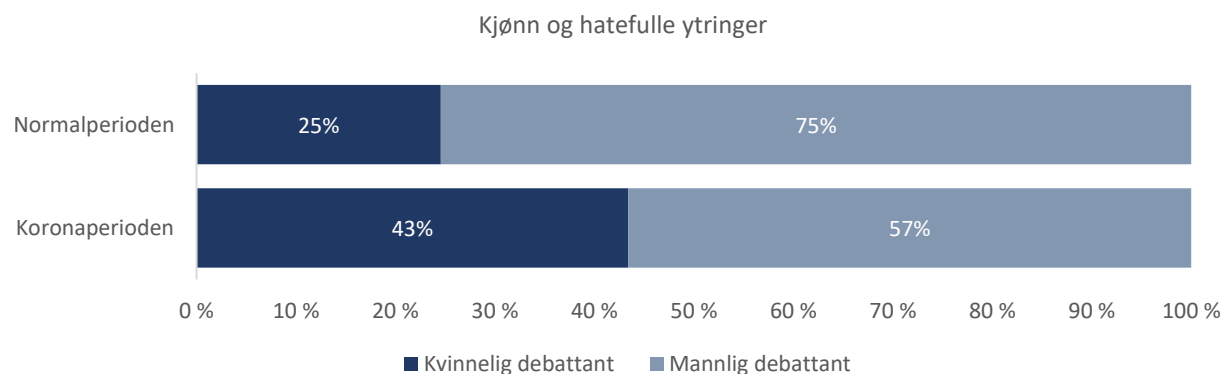
Figur 30: Andelen av hatefulle ytringer fordelt etter objekt for hat i sanntid-perioden (n=9)

6.5 Kjønn og hatefulle ytringer

Vi har sett at det i normalperioden er en overvekt av menn som publiserer kommentarer med en negativ tone (57 prosent menn mot 43 prosent kvinner). Vi har også sett at denne fordelingen jevnet seg ut i koronaperioden, der kvinnelige debattanter publiserte noe flere negative kommentarer enn menn (49 prosent menn mot 51 prosent kvinner). Når vi undersøker kjønnsfordelingen blant debattantene som publiserer hatefulle ytringer finner vi det samme mønsteret.

Figur 31 viser andelsfordelingen mellom kvinnelige og mannlige avsendere i periodene. I normalperioden står mannlige debattanter for 43 av de 57 hatefulle ytringene. Dette utgjør 75 prosent. Kvinnelige debattanter står for 14 av de 57 hatefulle ytringene, noe som utgjør 25 prosent.

I koronaperioden ser vi at denne fordelingen endrer seg kraftig. Kvinnelige debattanter står her for 23 av 53 hatefulle ytringer. Dette utgjør 43 prosent av de hatefulle ytringene. Mannlige debattanter står for 30 av de 53 hatefulle ytringene, hvilket utgjør 57 prosent.

Figur 31: Antall hatefulle ytringer i normalperioden (n=57) og koronaperioden (n=53), fordelt etter kjønn

6.6 Refleksjoner om omfanget av hatefulle ytringer

I rapporten *Hatefulle ytringer i offentlig debatt på nett*¹⁹ publisert i 2018, finner forskerne ni prosent hatefulle ytringer i kommentarfeltene på NRK Nyheter og TV 2 Nyhetene Facebook-sider. 4 002 kommentarer ble analysert i denne undersøkelsen, og av disse falt 284 inn under definisjonen av hatefulle ytringer. Datainnsamlingen ble gjennomført i to ulike perioder i 2017 og foruten om at vi her har undersøkt flere medier, følger studiene samme metode. Likevel finner vi en betydelig lavere andel hatefulle ytringer i våre datasett.

Det er derfor sannsynlig at andelen hatefulle ytringer i Facebook-kommentarer har hatt en nedgang i løpet av de tre årene fra 2017 til 2020. Kanskje som et resultat av økt kunnskap rundt hatefulle ytringer, ulovligheten i dem og skadevirkningene av dem? En mer pessimistisk tolkning kan være at avsenderne av hatefulle ytringer har flyttet seg fra åpne Facebook-sider til lukkede grupper. Kanskje fordi Facebook og mediene selv har blitt mer nøye i modereringen, eller kanskje fordi ulovligheten har gjort det for risikabelt å publisere ytringene på offentlige sider?

Vi forlater disse spørsmålene her, og håper det kan inspirere til ytterligere forskning og undersøkelser.

¹⁹ Likestillings- og diskrimineringsombudet (2018). Hatefulle ytringer i offentlig debatt på nett

7. Analyse: Konspirasjonsteorier i kommentarfeltene

I siste del av analysen har vi undersøkt forekomsten av konspirasjonsteorier i kommentarfeltene. Formålet med denne delen av analysen er dels å undersøke omfanget av konspirasjonsteorier i kommentarfelt på Facebook generelt, og dels å undersøke om omfanget har økt i forbindelse med koronapandemien.

Av de totalt 5 390 kommentarene i normalperioden, koronaperioden og sanntidsperioden er det registrert 38 ytringer som fremsetter eller diskuterer konspirasjonsteorier. I normalperioden er antallet 14 og i koronaperioden er antallet 10. Begge deler utgjør i underkant av én prosent. I sanntidsperioden finner vi 14 kommentarer som fremsetter konspirasjonsteorier. Dette utgjør om lag to prosent.

Fordi tallene er så lave er det vanskelig å si om endringene periodene imellom representerer en generell endring, eller hvorvidt det skyldes tilfeldige variasjoner.

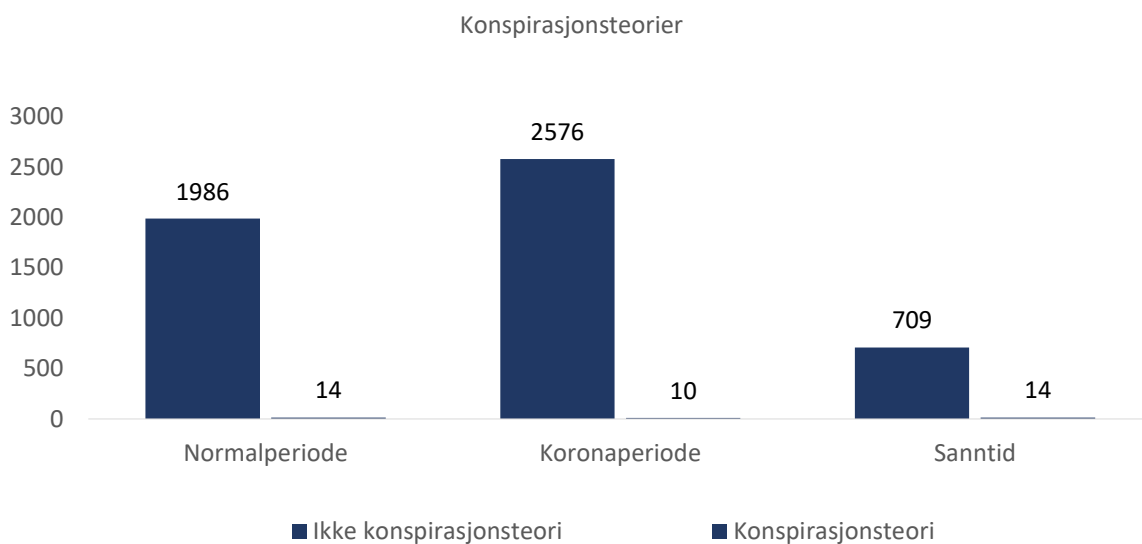
Majoriteten av konspirasjonsteoriene i normalperioden knytter seg statlig styring. Kommunister og sosialister anklages blant annet for å ville styre alt og «ta folket», korrupsjon og kameraderi er tema i to kommentarer og to er knyttet til Horowitz-rapporten²⁰ og det amerikanske valget i 2016.

«Lurer på hvorfor NRK's journalister ikke kommenter Horowitz rapporten som viser hvordan FBI manipulerte rettssystemet for å skaffe seg lov til å spionere på Trump kampanjen i 2016?» skriver en bruker. Han blir irettesatt av en rekke andre brukere i en lang kommentartråd. Blant annet svarer en bruker: «Herregud Horowitz rapporten viste at FBI gjorde noen feil. Ingenting annet. All konspirasjonsteorier om "The deep state" ble avkreftet med en gang. Du har ikke hørt hva Horowitz sa el skrev. Du har lyttet til Trump og Faux News og de forteller ikke sannheten. Jeg så faktisk høringsen. Og ingenting av det du sier, sa Horowitz. Ingen spionerte på Trump».

²⁰ «Spygate er en konspirasjonsteori i form av en rekke påstander om at FBI benyttet en informant til å spionere på Donald Trumps presidentkampanje i 2016, framsatt av Donald Trump i mai 2018. Trump hevdet at dette ble gjort i samarbeid med Barack Obamas regjeringsapparat og at det var politisk motivert. Påstandene ble i 2019 etterforsket av justisdepartementet og Trumps konspirasjonsteori ble der tilbakevist. Etterforskningen er oppsummert i den såkalte Horowitz-rapporten, hvor det kommer frem at FBI benyttet flere informanter («Confidential Human Sources») og hemmelige agenter («Undercover Employees») til å følge utvalgte medlemmer av Trump-kampanjen.» Wikipedia (2021) <https://no.wikipedia.org/wiki/Spygate> (hentet ut: 15.1.2021)

Herregud Horowitz rapporten viste at FBI gjorde noen feil. Ingenting annet. All konspirasjonsteorier om "The deep state" ble avkreftet med en gang. Du har ikke hørt hva Horowitz sa el skrev. Du har lyttet til Trump og Faux News og de forteller ikke sannheten. Jeg så faktisk høringen. Og ingenting av det du sier, sa Horowitz. Ingen spionerte på Trump.

Illustrasjon 20: Eksempler på konspirasjonsteori i normalperioden

Figur 32: Antall konspirasjonsteorier fordelt etter periode. Ikke konspirasjonsteorier (n=5 271), konspirasjonsteorier (n=38).

I koronaperioden er alle konspirasjonsteoriene knyttet til pandemien på den ene eller andre måten. Styresmaktene nasjonalt og internasjonalt er tema i majoriteten av konspirasjonsteoriene også i denne perioden. Norske medier er også omtalt i tre av de ti konspirasjonsteoriene. For eksempel skriver en bruker: «Rart ingen norske medier kommer med info siste "påstand", at viruset ikke stammer fra "sjømarkedet" i Wuhan, men fra et laboratorie i Wuhan, som ikke var nøye med sikkerheten!», og en annen skriver: «Delta av en lege i Norge som driver med dette mot blodforgiftning. Men forskning mot dette? Hvorfor? NRK fri eller kontrollert av de som vil tjene penger frå medisin. Stoler på deg NRK og free press og informasjon.» Det er ikke helt enkelt å vurdere om denne kommentaren er ironisk eller

faktisk konspiratorisk. Vi har valgt å inkludere den i grunnlaget fordi det i denne kommentartråden er en rekke kommentarer som peker på at NRK utelater informasjon bevisst.

Rart ingen norske medier kommer med info siste "påstand", at viruset ikke stammer fra "sjømarkedet" i Wuhan, men fra et laboratorie i Wuhan, som ikke var nøye med sikkerheten!

Delta av en lege i Norge som driver med dette mot blodforgiftning. Men forskning mot dette? Hvorfor? NRK fri eller kontrollert av de som vil tjene penger frå medisn. Stoler på deg NRK og free press og informasjon.

Illustrasjon 21: Eksempler på konspirasjonsteori med mediefokus, i koronaperioden

Videre finner vi flere kommentarer som knytter seg til styresmaktene: «Skjønner ikke greia med karantene hvis man ikke er sjuk. Jeg tror Covid-19 er et opprydningsprogram satt sammen av verden mektigste for å få rydda opp litt. De tenker på remtiden vår, sånn at vi ikke trenger å betale så mye skatt for folk som ikke gjør noe for samfunnet men bare koster andres penger», skriver en. «Alt dette er før at makteliten er redd for at vanlige folk begynner å si stopp før hva dem driver med bak våres rygge....», skriver en annen. En tredje person skriver «Det er helt tåpelig av OUS å si at smitten ikke øker når de har kuttet ned å teste folk. Jeg tror mer på Gunhild Nyborg enn enn dette politiserte tullet fra ledelsen. De kuttet å teste de fleste på grunn av at myndighetene var redd for at det Gunhild sier skulle bli fakta».

Skjønner ikke greia med karantene hvis man ikke er sjuk. Jeg tror Covid-19 er et opprydningsprogram satt sammen av verden mektigste for å få rydda opp litt. De tenker på remtiden vår, sånn at vi ikke trenger å betale så mye skatt for folk som ikke gjør noe for samfunnet men bare koster andres penger

Alt dette er før at makteliten er redd for at vanlige folk begynner å si stopp før hva dem driver med bak våres rygge....

Det er helt tåpelig av OUS å si at smitten ikke øker når de har kuttet ned å teste folk. Jeg tror mer på Gunhild Nyborg enn enn dette politiserte tullet fra ledelsen. De kuttet å teste de fleste på grunn av at myndighetene var redd for at det Gunhild sier skulle bli fakta

Illustrasjon 182: Eksempler på konspirasjonsteori med fokus på styresmakter, i koronaperioden

I sanntidsperioden er det registrert 14 av 723 kommentarer. En bruker skriver for eksempel «Med regler fra Kina, så tør ikke lille Norge annet enn å ødelegge økonomien vår, slik at Kina kan kjøpe opp alt for en slikk og ingenting». En annen bruker skriver «Massemediene forsøker pynte på den massive juksingen som har pågått der Trump har vunnet valget med suveren margin. Valget i USA illustrerer hvor patetiske mediene og venstresiden er. FN-mediene forenklet konkludert». En tredje bruker skriver «🤔 beste eg har sett på lenge, den var kreativt ja 😊 men hjelpe vel lite med de ca. 20 % i Tyskland som mener Corona er bare oppspinn og Merkel er djeveln og jobba sammen med Gates og New World Order og alt det tulle de finner på 🤖 og er med flere tusen på demonstrasjoner 🤖 fordi man vil ikke bære et maska....fordi den hindre en å si sin fri mening 🧑.....nei ikke rart med stor spredning i tyskland 🤖🤖».

Med regler fra Kina, så tør ikke lille Norge annet enn å ødelegge økonomien vår, slik at Kina kan kjøpe opp alt for en slikk og ingenting». En annen bruker skriver «Massemediene forsøker pynte på den massive juksingen som har pågått der Trump har vunnet valget med suveren margin. Valget i USA illustrerer hvor patetiske mediene og venstresiden er. FN-mediene forenklet konkludert

Massemediene forsøker pynte på den massive juksingen som har pågått der Trump har vunnet valget med suveren margin. Valget i USA illustrerer hvor patetiske mediene og venstresiden er. FN-mediene forenklet konkludert

🤔 beste eg har sett på lenge, den var kreativt ja 😊 men hjelpe vel lite med de ca. 20 % i Tyskland som mener Corona er bare oppspinn og Merkel er djeveln og jobba sammen med Gates og New World Order og alt det tulle de finner på 🤖🤖 og er med flere tusen på demonstrasjoner 🤖 fordi man vil ikke bære et maska....fordi den hindre en å si sin fri mening 🧑.....nei ikke rart med stor spredning i tyskland 🤖🤖

Illustrasjon 193: Eksempler på konspirasjonsteori i sanntid

8. Avslutning

Formålet med analysen har vært å undersøke hvordan koronakrisen påvirker debattkulturen i kommentarfeltene knyttet til redaksjonelle mediers Facebook-sider. Dette har vi undersøkt ved å se på endringer i tone, endringer i hatefulle ytringer, konspirasjonsteorier – i kombinasjon med endringer i kjønnsfordeling blant debattantene, endringer i journalistikken og i tematikken.

Overordnet viser funnene at det *er* større forskjeller mellom kommentarfeltene før koronapandemien slo inn over Norge, og i den første perioden etter at krisen var et faktum. Det *er* stor forskjell mellom kommentarfeltene knyttet til koronastoffet, og kommentarfeltene knyttet til andre tema i forkant av pandemien.

De markante forskjellene finner vi når vi studerer tonen og kjønnsfordelingen i kommentarfeltene. For det første finner vi en langt høyere andel kvinner i kommentarfeltene i koronaperioden. Andelen øker med sju prosentpoeng, fra 49 prosent i normalperioden til 56 prosent i koronaperioden. Økningen gjelder i alle fem medier.

Samtidig finner vi en markant endring i kommentarfeltenes tone: kommentarer med negativ og nøytral tone øker på bekostning av positive, humoristiske og sarkastiske ytringer. Økningen er spesielt stor for nøytrale kommentarer. I normalperioden er 31 prosent av kommentarene nøytrale, mens 42 prosent er nøytrale i koronaperioden, en økning på 11 prosentpoeng. Én mulig forklaring på dette kan være at økt alvor engasjerer flere til en mer saklig debatt, og at dette gir en høyere andel nøytrale kommentarer. Dette i kombinasjon med en situasjon der absolutt alle påvirkes av endringer i en eller annen grad, engasjerer kanskje flere til en saklig og opplyst debatt? De nøytrale kommentarene i koronaperioden bærer preg av dette.

En annen forklaring ligger i selve journalistikken og utformingen av overskrifter som deles på Facebook. Koronadekningen i mars og april 2020 bar i stor grad preg av å være formidling av fakta og informasjon. Informasjon knyttet til viruset, til spredningen, til tiltakene, de økonomiske og personlige konsekvensene, til situasjonen på landets sykehus og etter hvert også dødsfallene. Slike oppslag er gjerne mer balanserte og mindre konfliktfylte, og byr derfor ikke opp til het debatt i samme grad som mer vinklede oppslag. Dette ser vi også tydelig i tallene. I normalperioden var 27 prosent av overskriftene og ingressene konfliktfylte. I kontrollperioden, eller sanntidsperioden, var 29 prosent av overskriftene og ingressene konfliktfylte. Felles for disse to periodene er at de inneholder alle typer

tema. I koronaperioden, mars og april 2020, ser vi at kun 12 prosent av overskriftene var konfliktfylte. Det er med andre ord hele 15 prosentpoeng forskjell mellom normalperioden og koronaperioden. Balanserte overskrifter gir mer balansert debatt.

Pandemien og alvoret vekker også sterke følelser. Dette ser vi i en økt andel kommentarer med negativ tone: fra 29 prosent i normalperioden til 34 prosent i koronaperioden, en økning på fem prosentpoeng. En tydelig tendens er ytringer som kritiserer innføring av tiltak, mangel på tiltak, feil tiltak, kritikk mot myndigheter lokalt og internasjonalt, og høy temperatur debattantene imellom. Kan frustrasjonen over situasjonen og alvoret i saken være forklaringen på dette? Eller er det rett og slett fordi en økt synlighet hos regjering og andre maktpersoner i kombinasjon med inngripende tiltak, øker behovet for å ventilere uenigheter?

Undersøkelsen viser også interessante tendenser hva gjelder ytringer som faller inn under definisjonen av hatefulle ytringer. Overordnet ser vi at om lag to prosent av kommentarene på de ulike mediernes Facebook-sider inneholder hatefulle ytringer – selv etter Facebook og mediene selv har moderert kommentarfeltet. Dette er sju prosentpoeng lavere enn hva en tilsvarende studie fant i 2017²¹. Det er derfor sannsynlig at andelen hatefulle ytringer i Facebook-kommentarer i løpet av de tre årene fra 2017 til 2020 er betydelig redusert. Kanskje som et resultat av økt kunnskap rundt hatefulle ytringer, ulovligheten i dem og skadevirkningene av dem? En mer pessimistisk tolkning kan være at avsenderne av hatefulle ytringer har flyttet seg fra åpne Facebook-sider til lukkede grupper. Kanskje fordi Facebook og mediene selv har blitt mer nøye i modereringen, eller kanskje fordi ulovligheten har gjort det for risikabelt å publisere ytringene på offentlige sider?

Det er i forbindelse med artikler knyttet til politikk at hatefulle ytringer oftest publiseres. Dette gjelder både normalperioden og koronaperioden. Dette ser vi også i hvilke grunnlag ytringene retter seg mot.

Blant grunnlagene som inngår i definisjonen, er det politisk syn som oftest er grunnlaget for de hatefulle ytringene. I tillegg faller en del ytringer utenfor de definerte grunnlagene. Dette dreier seg ofte om ytringer knyttet til utseende og kropp.

Vi har sett at det i normalperioden er en overvekt av menn som publiserer kommentarer med en negativ tone. 57 prosent menn, mot 43 prosent kvinner. Vi har også sett at denne fordelingen jevner seg ut i

²¹ Likestillings- og diskrimineringsombudet (2018). Hatefulle ytringer i offentlig debatt på nett

koronaperioden, der kvinnelige debattanter publiserer noe flere negative kommentarer enn menn. 49 prosent menn, mot 51 prosent kvinner.

I normalperioden står mannlige debattanter for 43 av de 57 hatefulle ytringene. Dette utgjør 75 prosent. I koronaperioden ser vi at denne fordelingen endrer seg kraftig. Kvinnelige debattanter står her for 23 av 53 hatefulle ytringer. Dette utgjør 43 prosent av de hatefulle ytringene. Mannlige debattanter står for 30 av de 53 hatefulle ytringene, hvilket utgjør 57 prosent.

Når vi undersøker kjønnsfordelingen blant debattantene som publiserer hatefulle ytringer finner vi altså noe av det samme mønsteret som i kommentarens tone.

Til sist har vi undersøkt forekomsten av konspirasjonsteorier i kommentarfeltene. Her inngår styresmaktene nasjonalt og internasjonalt i majoriteten av konspirasjonsteoriene. I tillegg inngår norske medier i flere av konspirasjonsteoriene i koronaperioden. Funnene indikerer at omfanget av konspirasjonsteorier i åpne kommentarfelt på medienes Facebook-sider er lite. Under én prosent av kommentarene fremsetter konspirasjonsteorier.

Hva forteller så funnene om hvordan samtiden manifesterer seg i kommentarfeltene? Selv om omfanget av hatefulle ytringer for å lite til å trekke noen slutninger, indikerer funnene at koronapandemien *ikke har ført til flere* hatefulle ytringer. Funnen forteller oss derimot at en nasjonal krise som koronapandemien ikke utelukkende fører til økt temperatur og negativitet. Noe økt frustrasjon og negativ tone er det, men først av alt forteller funnene oss at den alvorlige situasjonen har gitt et større tilfang av mer balanserte, nøytrale og saklige ytringer.

Retriever

Retriever Norge
Langkaia 1
0150 Oslo

Melisa Fajkovic
Medieanalytiker
Melisa.fajkovic@retriever.no

Håvard Nervik
Senior medieanalytiker
Håvard.nervik@retriever.no

Guro Dahl Lindebjerg
Landssjef Retriever Norge &
analyseansvarlig Retriever Norden
Guro.lindebjerg@retriever.no

Februar 2021